



MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

SITUAČNÍ A VÝHLEDOVÁ ZPRÁVA **LÉČIVÉ, AROMATICKÉ A KOŘENINOVÉ ROSTLINY**



2025



MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

ZDROJE INFORMACÍ, ZPRACOVATELÉ PODKLADŮ:

ČESKÝ KMÍN, z.s., Maleč

Český statistický úřad, Praha

Ministerstvo zemědělství, Praha

Ministerstvo zdravotnictví, Praha

PELERO CZ, z. s., Brno

Štatistický úrad SR, Bratislava

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, Brno

Ústav zemědělské ekonomiky a informací, Praha

Odbor rostlinných komodit MZe

Autorky:

Bc. Irena Buchtová, MZe

Ing. Veronika Němcová, MZe

Ředitel Odboru rostlinných komodit:

Ing. Zdeněk Trnka, MZe

Zdroj fotografie:

New Africa/Shutterstock.com

Autorky touto cestou děkují za spolupráci všem zpracovatelům podkladů.

Situační a výhledové zprávy jsou určeny pro všechny zájemce z řad pěstitelů, zpracovatelů, podnikatelských subjektů, ale též pedagogů, studentů a dalších. Jsou k dispozici na stránkách: www.mze.gov.cz, navigace – zemědělství, rostlinné komodity, léčivé, aromatické a kořeninové rostliny – situační a výhledové zprávy a v budově Ministerstva zemědělství.

Vydalo: Ministerstvo zemědělství, Těšnov 65/17, 110 00 Praha I

Internet: www.mze.gov.cz, e-mail: info@mze.gov.cz

ISBN 978-80-7434-827-3

SITUAČNÍ
A VÝHLEDOVÁ
ZPRÁVA
LÉČIVÉ, AROMATICKÉ
A KOŘENINOVÉ
ROSTLINY

OBSAH

Úvod.	3
Souhrn	3
Zásahy státu a opatření EU u komodity LAKR	5
1. Regulace podnikání a obchodu uvnitř EU	5
2. Vnější obchodní politika EU v oblasti vybraného koření (pepř, paprika, kmín a zázvor)	6
3. Daňová politika	8
4. Dotační politika	9
A) Národní podpory (STATE AID)	9
B) Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond (PGRLF)	10
C) Národní program podpory potravin.	12
5. Nová Společná zemědělská politika – přímé platby od roku 2023	13
6. Kontrola jakosti LAKR.	18
7. Právní předpisy ČR vztahující se ke komoditě LAKR	19
Světový a evropský trh	23
Pěstování LAKR na Slovensku	23
Produkce LAKR v ČR	25
Analýza situace v sektoru LAKR	27
Sběr léčivých rostlin v ČR	28
Osivo, sadba a genové zdroje LAKR	28
Nákup vybraných sběrových drog v ČR	29
Zpracování produkce LAKR v ČR	29
Cenový vývoj LAKR	30
Ekologická produkce LAKR v ČR	30
Zahraniční obchod s LAKR v ČR	31
Zahraniční obchod s kořením	31
Zahraniční obchod s léčivými rostlinami	33
Produkce a zahraniční obchod s kmínem v ČR	35
Zahraniční obchod s kmínem	36
Příloha: Výtah z celního sazebníku – kapitoly 09 a 12.	41

ÚVOD

Předkládaná situační a výhledová zpráva Léčivé, aromatické a kořeninové rostliny (SVZ LAKR) navazuje na SVZ LAKR vydanou v roce 2023. Má za cíl popsat souhrnně produkci léčivých, aromatických a kořeninových rostlin v ČR, dále pak předložit odborné veřejnosti ucelený přehled o postavení sektoru LAKR v tuzemském, evropském i světovém prostředí, včetně seznámení s legislativním zázemím v rámci Společné zemědělské politiky EU i zemědělské politiky ČR. Použité informace jsou zpracovány dle dostupných informací v I. pololetí roku 2025, není-li uvedeno jinak.

V ČR se pěstuje a zpracovává v posledních letech okolo 35 druhů léčivých, aromatických a kořeninových rostlin s velmi rozdílným rozsahem pěstování a využití. Tyto druhy se pěstují pro produkci kořenů, natě, listů, květů a květenství, plodů a semen. Sestavení odpovídajícího přehledu o rozsahu pěstování a produkce je proto velmi obtížné. Informační zdroje jsou s ohledem na různé způsoby využívání (farmacie, potravinářství, krmivářství) nejednotné a proto problematické.

SVZ jsou k dispozici na internetové adrese <http://mze.gov.cz/>, navigace – zemědělství, publikace a dokumenty, rostlinné komodity, léčivé, aromatické a kořeninové rostliny, situační a výhledové zprávy.

SOUHRN

V komplexu zemědělství se řadí léčivé, aromatické a kořeninové rostliny (LAKR) do skupiny maloobjemových plodin, v právním postavení v české legislativě je však naprosto rovnoprávná s ostatními skupinami plodin (např. obilniny, olejniny). Řadí se obvykle mezi speciální užitkové rostliny, protože se jejich užitkovost často překrývá. Některé druhy LAKR mohou mít charakter olejnin (ostropestřec, mák, kmín), nebo zeleniny (cibule, česnek, kopr), ale i ovoce (černý rybíz, maliník, ostružiník, aronie, rakytník apod.). Některé druhy LAKR mají okrasný charakter a využívají se v krajinářské tvorbě (levandule, hořec, slez, šalvěj, dobromysl apod.). Samostatnou skupinu v tomto sektoru mohou tvořit druhy, které jsou na trhu realizovány v čerstvém stavu jako tzv. zelené koření – hrnkované či kontejnerované „bylinky“, které jsou určeny k přímé spotřebě, ne k dalšímu pěstování, a posuzují se z hlediska kvality jako čerstvá zelenina. Rozmanitost je tedy významným znakem této uměle vytvořené kategorie užitkových rostlin.

Léčivé, aromatické a kořeninové rostliny představují významnou součást lidské historie. Tradice získávání a používání LAKR z přírody i účelového pěstování LAKR má hluboké kořeny. V současnosti zažívá tato tradice znovu renesanci. Světová i tuzemská produkce LAKR je tak určována zájmem lidí o zdraví, poptávkou po LAKR v celé šíři používaných rostlinných druhů, ale i požadavkem na vysokou kvalitu. S tím úzce souvisí znalost jednotlivých druhů a jejich původu. Velmi důležitá je oblast využívání LAKR k izolaci jednotlivých obsahových látek (námel, ostropestřec a některé další) farmaceutickým průmyslem. Dále jsou LAKR využívány při zpracování na doplňky stravy, čajové směsi, z nichž některé jsou realizovány na trhu jako léčiva, jiné jsou potravními doplňky.

Hlavním trendem tuzemské produkce LAKR je zajištění kvality z hlediska pěstitelských postupů, posklizňové úpravy a skladování, a to jak v konvenčním, tak i ekologickém zemědělství. Rozsah pěstebních ploch jednotlivých druhů LAKR je určován poptávkou zpracovatelů a spotřebitelů LAKR. Stále se některé druhy získávají ze sběru ve volné přírodě, i když toto v posledních letech stagnuje a zůstává aktivní především v místech tradice.

Pěstování LAKR v ČR prochází obdobími rostoucího zájmu pěstitelů a zpracovatelů, ale i útlumu, která se s jistou pravidelností střídají, což se týká především kmínu kořenného. Lze také vysledovat přesun zájmu o pěstování určitých rostlinných druhů, jehož příčinou jsou možnosti odbytu u zpracovatelů. Vrchol pěstování LAKR byl v roce 2011, kdy rozloha LAKR dosáhla 8 588 ha, avšak v následujících letech došlo k určitému útlumu. V roce 2024 podle údajů ČSÚ dosáhly rozlohy 6 808 ha, ze kterých

bylo sklizeny 5 160 t léčivých rostlin. Největší podíl na produkci LAKR má kmín kořený a ostropestřec mariánský, které rozhodujícím způsobem ovlivňují rozsah pěstebních ploch léčivých rostlin. V roce 2024 (podle údajů registru LPIS) dosáhly plochy pro pěstování kmínu kořeného 3 537 ha a ostropestřce mariánského 1 936 ha. Další významnou komoditou v rámci sektoru LAKR je námel (vřeckaté stádium paličkovice nachové), který se očkuje na žito. Jeho výměra se dlouhodobě pohybuje okolo 1 000 ha.

Pěstování LAKR zaujímá nezanedbatelný podíl v ekologickém zemědělství. Rozsah pěstování LAKR v režimu ekologického zemědělství má rostoucí trend, zvyšuje se i počet ekofare, které se této činnosti věnují. Výměra pro pěstování činí v současné době cca 1 730 ha s produkcí kolem 630 t. Většina produkce je určena pro export, domácí trh spotřebuje pouze okolo 2 % produkce. Podle údajů největšího zpracovatele LAKR se v rámci ekologické produkce nejvíce pěstuje meduňka, měsíček a šalvěj. Ostropestřec s označením bioprodukt pěstuje kolem 25–30 biopěstitelů. Bohužel celková výměra těchto ploch není centrálně evidována.

Bilance zahraničního obchodu LAKR, tj. komodit koření i skupiny rostlin pro voňavkářství a farmacii, dlouhodobě dosahuje záporných hodnot. V posledních letech se pohybuje na úrovni 7–8 tis. t. V roce 2024 činilo záporné saldo zahraničního obchodu s kořením 8 357 t (tj. meziroční nárůst o téměř 11 %) v hodnotě 782,2 mil. Kč (tj. zvýšení o více než 14 %). Mezi nejvýznamnější dovozce koření patřily Španělsko, Vietnam, Čína, Polsko, Ukrajina a Slovensko. V roce 2024 dosáhlo záporné saldo zahraničního obchodu s léčivými rostlinami, dle celní nomenklatury rostlinami pro voňavkářství a farmacii, objemu 2 062 t v hodnotě 290,2 mil. Kč. Mezi významné dovozce těchto rostlin do ČR patřilo Polsko, Bulharsko, Slovensko, Albánie, dále též Ukrajina, Indonésie a Vietnam.

Kmín kořený je stále významná plodina českého zemědělství. Pěstování kmínu má v ČR dlouhou tradici též i ve šlechtění a výzkumu. Limitujícím faktorem je však zejména vývoj cen, který se projevuje cyklickým kolísáním, což má následně dopad i na rozsah pěstebních ploch. V posledních letech se v uvedeném schématu stále výrazněji podílí na vývoji také poptávka po levném a mnohdy méně kvalitním kmínu. Dle společnosti Český kmín, z.s. je důvodem tohoto vývoje především chování českých pěstitelů v reakci na cenový vývoj kmínu. V posledních letech roste význam využívání hlavních složek kmínové silice, a to limonenu a karvonu (omezení klíčivosti brambor, biologické prostředky ochrany rostlin atd.). Jejich využití může ovlivnit rozsah ploch, ale také využitelnost kmínu na trhu. Dále se kmín využívá k lisování kulinářsky zajímavého oleje, či přípravě tradičního likéru tzv. kmínky. Kmín kořený se zpracovává i v kosmetice, farmacii a při parfumaci. Silice (*etheroleum* lat.), která se získává destilací semen, se využívá i v aromaterapii.

Kmín kořený byl českou významnou exportní komoditou s dlouhodobě pozitivní bilancí zahraničního obchodu. Každoročně bylo z ČR vyvezeno v průměru 50 % tuzemské produkce kmínu. Od roku 2021 však saldo zahraničního obchodu vykazuje záporné hodnoty (což je pravděpodobně též v důsledku změny jeho zařazení v celním sazebníku EU do skupiny koření). Dovoz kmínu od roku 2018 trvale nahrazuje domácí produkci kmínu.

ZÁSAHY STÁTU A OPATŘENÍ EU U KOMODITY LAKR

I. Regulace podnikání a obchodu uvnitř EU

V rámci Evropské unie, jejímž členem se od 1. 5. 2004 stala i Česká republika, nejsou pro pohyb zboží stanovena žádná cla ani kvóty. Pro dovozy zboží ze zemí, které nejsou součástí ES, platí společný celní sazebník.

Vzhledem k neexistenci hraničních kontrol a celního řízení mezi státy EU vznikla povinnost evidovat daňové a statistické údaje. Nesplnění této povinnosti je sankcionováno. Statistikou vnitřního obchodu se zabývá systém **INTRASTAT** (informace na www.csu.gov.cz). Systém Intrastat je povinný pro všechny členské státy EU, není však jednotný v oblasti sběru prvotních údajů (např. ve formě výkazu, v organizačním zabezpečení, v rozlišení obchodních transakcí, ve sběru některých údajů a způsobu jejich vykazování, ve výši prahů pro vykazování apod.). Více informací je možné najít v části „Intrastat“ na internetových stránkách Celní správy ČR na adrese www.celnisprava.cz.

Povinnost vykazovat údaje pro Intrastat v ČR vzniká osobám (právníkům i fyzickým) registrovaným nebo identifikovaným v ČR k DPH, které vyvezly zboží do jiného členského státu anebo dovezly zboží z jiného členského státu, a to v hodnotě dosahující prahu pro vykazování údajů do Intrastatu.

Zpravodajskými jednotkami se mohou stát nejen tzv. plátcí DPH, včetně zastupujících členů skupin spojených osob registrovaných k DPH jako skupiny v souladu s ustanovením § 5a až 5c zákona o DPH, ale i právnické osoby, jako jsou např. veřejnoprávní instituce, státní orgány, orgány samosprávy a jiné, které jsou podle zákona o DPH osobami identifikovanými k dani. Povinnost vykazovat data pro Intrastat může vzniknout také zpravodajským jednotkám, které jsou osobami registrovanými k DPH současně v ČR i v jiném členském státě a v ČR nemají své sídlo, místo podnikání nebo provozovnu, nebo i zahraničním osobám s daňovou povinností k DPH v ČR.

Práh pro vykazování je limit hodnoty vyvezeného nebo dovezeného zboží, který si zpravodajská jednotka musí sama počítat od začátku každého kalendářního roku anebo ode dne přidělení DIČ k DPH, a to zvlášť za vyvezené a zvlášť za dovezené zboží. Výše prahu je od 1. ledna 2024 stanovena na 15 mil. Kč fakturované hodnoty jak pro vyvezené, tak pro dovezené zboží.

Pokud **zpravodajská jednotka** splní určité podmínky, může využít zjednodušené hlášení, které umožňuje po splnění určitých podmínek vykazovat údaje pro Intrastat jedenkrát ročně bez uvedení podrobných údajů o zboží. Základní podmínkou je dosáhnout prahu pro vykazování ve výši 15 mil. Kč a zároveň nepřekročit celkovou hodnotu vyvezeného nebo dovezeného zboží ve výši 30 mil. Kč.

Základní nařízení Evropské unie

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/2152, o evropských podnikových statistikách a zrušení deseti právních aktů v oblasti podnikových statistik,
- Nařízení Rady (EHS) 2658/87, o celní a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku, v platném znění,
- Příloha č. I Nařízení Rady (EHS) 2658/87 – prováděcí nařízení Komise (EU) 2024/2522,
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2020/1470, o klasifikaci zemí a území pro evropské statistiky mezinárodního obchodu se zbožím a geografickém členění pro jiné podnikové statistiky,
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie, včetně prováděcích nařízení č. 2015/2446, 2025/2447 a 2026/341,
- Směrnice Rady 2006/112/ES, o společném systému daně z přidané hodnoty.

Základní právní předpisy České republiky související se zahraničním obchodem

- Zákon č. 242/2016 Sb., celní zákon, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů,
- Nařízení vlády č. 333/2021 Sb., k provedení některých ustanovení celního zákona v oblasti statistiky, ve znění nařízení vlády č. 442/2023 Sb.,
- Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

2. Vnější obchodní politika EU v oblasti vybraného koření (pepř, paprika, kmín a zázvor)

Obchodní vztahy EU se třetími zeměmi charakterizuje velký počet preferenčních dohod, meziregionálních iniciativ a jiných významných ujednání. Existují i samostatná obchodní ujednání o obchodu s některými zemědělskými výrobky. Od vstupu České republiky do EU určuje výši dovozních cel Integrovaný tarif EU (TARIC), vydávaný v souladu s Nařízením Rady (EHS č. 2658/87, v platném znění). Na vnitřním trhu EU pohyb zboží nepodléhá žádným tarifním opatřením.

Privilegované jsou vztahy s geograficky a historicky nejbližšími partnery, především s členskými státy **Evropského sdružení volného obchodu (ESVO)**, které zahrnuje Švýcarsko, Norsko, Island a Lichtenštejnsko. U pepře, papriky, kmínu a zázvoru (dále vybrané koření) se v zemích ESVO situace liší. **Norsko** a **Island** neuplatňují na vybrané koření žádná cla. **Švýcarsko** si však pro dovoz tohoto koření z EU zachovalo cla na většinu položek s tím, že clo na drcený nebo mletý pepř a papriku je 7,5 CHF/100 kg. U papriky se však clo uplatňuje až po vyčerpání kvóty 150 t. Dále je na dovoz z EU do Švýcarska uplatňováno clo 0,4 CHF/100 kg na kmín a 3,75 CHF/100 kg na zázvor. Švýcarsko v květnu 2021 odmítlo přijmout Institucionální rámcovou dohodu s EU a na základě tohoto kroku EU zastavila veškerá jednání o novelizacích stávajících dohod a schvalování nových vzájemných dohod. Na přelomu let 2023 a 2024 sice došlo k obnovení jednání o vzájemných dohodách a v I. polovině roku 2025 se podařilo dospět ke shodě nad jejich podobou, avšak otázka liberalizace obchodu se zemědělskými produkty v aktualizovaných textech není zmíněná.

K 31. I. 2020 vystoupila z EU **Velká Británie** a v květnu 2021 vstoupila v platnost Dohoda o obchodu a spolupráci s EU. Díky této dohodě se podařilo ve vzájemném obchodě zachovat nulová cla a bezkvótový přístup pro všechny produkty splňující pravidla původu EU. Obchod však poznamenala zvýšená administrativní a finanční zátěž z důvodu zavedení celního řízení a dalších standardních pravidel obchodu se třetími zeměmi. V květnu 2025 se EU a UK dohodly, že budou pracovat na nové Dohodě o sanitárních a fytosanitárních záležitostech, která by ve vzájemném obchodě umožnila snížit počet kontrol a certifikací u rostlinných a živočišných produktů.

Preferenční obchodní dohody uzavřela EU také s **kandidátskými balkánskými zeměmi**. **Albánie** ponechává dovozní cla u pepře ve výši 10 a 15 % ad valorem¹ v závislosti na položce a 15 % u sladké a mleté nebo drcené papriky. Dovozy kmínu a zázvoru z EU jsou bezcelní. **Srbsko** má zavedena cla pouze pro dovoz papriky z EU (10 % + dodatečná sazba za kg produktu). **Severní Makedonie** uplatňuje MFN²

¹ Stanovení celní sazby ad valorem znamená její určení procentním podílem z celní hodnoty (ceny). Dále v textu jsou celní sazby uváděny bez dodatku ad valorem.

² MFN – tzv. doložka nejvyšších výhod, která znemožňuje, aby členské státy Světové obchodní organizace (WTO) proti sobě používaly diskriminující praktiky a aby všechny výhody, které získá jeden člen, se vztahovaly i na všechny ostatní. ČR je členem WTO od roku 1995.

cla při dovozu také pouze u papriky (45 %). Dovoz vybraného koření z EU do **Bosny a Hercegoviny** a **Černé Hory** probíhá bezcelně.

Významnou oblastí, kde má EU sjednány dohody typu zóny volného obchodu, je **Středomoří**. Např. **Alžírsko** uplatňuje pro dovoz z EU cla u pepře, papriky a kmínu 30 % teprve po vyčerpání bezcelní kvóty 50 t. U dovozu zázvoru z EU je clo stejné, ale není k dispozici žádná bezcelní kvóta. **Maroko** neuplatňuje pro dovozy vybraného koření z EU clo vůbec. Dovoz pepře a papriky, kmínu i zázvoru do **Turecka** z EU je zatížen cly od 19,5–75 %. **Egypt** a Jordánsko dovozní cla na vybrané koření z EU neuplatňují. **Izrael** má zavedena dovozní cla u dovozu pepře (8 %) a papriky (12 %) z EU. U papriky se clo uplatní po vyčerpání bezcelní kvóty 110 t. **Tunisko** u kmínu a zázvoru uplatňuje MFN dovozní cla z EU ve výši 15 % a u pepře a papriky ve výši 36 %. Mezi Tuniskem a EU probíhala do května 2019 liberalizační jednání o prohloubené dohodě o volném obchodu. Další pokračování bylo zatím přerušeno z politických důvodů na straně Tuniska. Mezi Marokem a EU se zatím poslední jednání o liberalizaci obchodu uskutečnila v dubnu 2014. Jednání s Egyptem, která byla zahájena v roce 2013, jsou v současnosti pozastavena.

V letech 2013–2017 vstoupily v platnost dohody o volném obchodu se **státy Andského společenství a Střední Ameriky** (Peru, Kolumbie, Panama, Guatemala, Honduras, Kostarika, Nikaragua, Salvador). Dohoda s **Peru** je prozatímně prováděna od března 2013. V současnosti jsou všechna dovozní cla na vybrané koření z EU nulová. Dohoda s **Kolumbií** je prozatímně prováděna od srpna 2013, pro vývozce z EU jsou odstraněna dovozní cla na všechno vybrané koření. Dohody s **Hondurasem, Nikaraguou a Panamou** jsou prozatímně prováděny od srpna 2013. V říjnu 2013 se k nim připojila **Kostarika a Salvador** a v prosinci téhož roku také **Guatemala**. Podobně jako u Kolumbie i pro ně platí, že dovozní cla na vybrané koření pocházející z EU jsou nulová. Výjimky tvoří dovozní cla na směsi skupin KN 0904 a 0910, které jsou zatíženy dovozními cly od 0 do 10 %. V červenci 2014 byla úspěšně dokončena jednání o Dohodě o volném obchodu s **Ekvádorem** a ten se v lednu 2017 formálně připojil k provádění dohod mezi EU a Peru s Kolumbií. Dohoda je prováděna předběžně, ale její ratifikace nebude mít na dovoz vybraného koření z EU vliv, protože již nyní probíhá bezcelně.

V červnu 2019 bylo dosaženo rámcové Dohody o volném obchodu mezi EU a jihoamerickými zeměmi ze **sdržení Mercosur (Argentina, Brazílie, Paraguay, Uruguay)**. K politické dohodě pak došlo až v prosinci 2024. Dohoda je připravena k podpisu, stále však zůstává nedoručený požadavek některých členských států na silnější závazky Mercosuru v environmentální oblasti. Po vstupu dohody v platnost dojde k odstranění cel u většiny položek vzájemného obchodu. V současnosti tyto země uplatňují na dovoz vybraného koření MFN cla ve výši 9 %.

V červnu 2016 bylo zahájeno jednání mezi EU a **Mexikem** o revizi Dohody o volném obchodu. V lednu 2025 bylo dosaženo dohody ve všech oblastech a v současnosti probíhají revize a překlady. Dovozy vybraného koření z EU do Mexika jsou však bezcelní již v současnosti.

V listopadu 2017 se uskutečnilo první kolo jednání o revizi Dohody o volném obchodu EU a Chile. Dohoda byla podepsána v prosinci 2023 a prozatímní obchodní dohoda mezi EU a **Chile** vstoupila v platnost v únoru 2025. Na dovoz vybraného koření z EU do Chile to však nebude mít vliv, protože již nyní jsou cla nulová. V říjnu 2013 bylo dokončeno liberalizační jednání EU s **Kanadou**. Obchodní část dohody je prozatímně prováděna od září 2017. V současnosti probíhá dovoz všech položek vybraného koření z EU do Kanady bezcelně.

Dohoda o volném obchodu mezi Evropskou unií a **Jižní Koreou** vstoupila v platnost v červenci 2016 a dovozní cla na vybrané koření původem z EU jsou nulová. V prosinci 2014 byla dokončena jednání o Dohodě o volném obchodu mezi EU a **Singapurem** a dohoda vstoupila v platnost v listopadu 2019. Stanovuje, že dovoz všech zemědělských komodit a potravin z EU do Singapuru nepodléhá clu. U položek vybraného koření však Singapur již dříve poskytoval MFN cla ve výši 0 %, a uzavřením dohody se proto situace nezměnila.

Dohoda o volném obchodu mezi EU a **Ukrajinou** je v plném rozsahu uplatňována od září 2017. Cla při dovozu vybraného koření z EU na Ukrajinu jsou v současnosti nulová. K uzavření dohod o volném obchodu s **Moldavskem a Gruzii** došlo v listopadu 2013. Díky tomu byla odstraněna veškerá dovozní cla mezi EU a Gruzii. V případě Moldavska jsou dovozní cla na dovoz vybraného koření z EU nulová.

V roce 2007 bylo zahájeno projednávání Dohody o volném obchodu s **Indií**. Do roku 2013 se uskutečnilo 12 vyjednávacích kol, ale proces se poté prakticky zastavil. Na přelomu června a července 2022 bylo jednání obnoveno a dosud proběhlo dalších 11 kol (poslední v květnu 2025). Indie v současnosti uplatňuje pro dovoz vybraného koření MFN dovozní clo mezi 30–70% (70% cla jsou uplatňována na pepř a papriku).

V roce 2010 a 2012 se rozběhla jednání o prohloubených a komplexních dohodách o volném obchodu (DCFTA) s Malajsií a Vietnamem. **Malajsie** v lednu 2025 souhlasila s obnovením jednání. Vzhledem k tomu, že Malajsie neuplatňuje na dovozy vybraného koření žádná dovozní cla již nyní, nebude mít případná dohoda s EU na cla žádný vliv. Dohoda s **Vietnamem** vstoupila v platnost v srpnu 2020. Díky ní dojde k odstranění cel na vybrané koření při dovozu z EU do Vietnamu 6 let po vstupu dohody v platnost. V současnosti již nejsou při dovozu vybraného koření z EU do Vietnamu uplatňována žádná cla. V roce 2013 bylo zahájeno jednání s **Thajskem** a poslední negociační kolo se uskutečnilo v dubnu 2014. Z důvodu vnitropolitické situace v Thajsku následně došlo k zastavení dalších jednání. V březnu 2023 však EU a Thajsko oznámily záměr obnovit jednání o moderní dohodě o volném obchodu a v červnu 2025 proběhlo již šesté kolo. Aktuálně Thajsko uplatňuje u vybraného koření MFN dovozní cla v rozmezí 20–30 %. U některých položek (pepř, paprika a zázvor) jsou navíc uvedeny minimální výše cel.

V únoru 2019 vstoupila v platnost Dohoda o hospodářském partnerství mezi EU a **Japonskem**. Cla při dovozu všech položek vybraného koření z EU do Japonska jsou nulová. V prosinci 2015 byla oficiálně zahájena jednání o dohodě o volném obchodu s **Filipínami**, v únoru 2017 proběhlo druhé kolo, ale poté došlo k přerušení jednání. V březnu 2024 se však EU a Filipíny dohodly na znovuoobnovení jednání a třetí kolo proběhlo v červnu 2025. Při dovozu položek vybraného koření z EU na Filipíny je uplatňováno MFN dovozní clo v rozmezí 3–20%.

V září 2016 se uskutečnilo úvodní kolo jednání o dohodě o volném obchodu s **Indonésií** a v červenci 2024 proběhlo již kolo devatenácté. Zatím není stanoveno datum dalšího jednání. Indonésie při dovozu vybraného koření uplatňuje jednotné MFN clo ve výši 5 %.

Jednání s **Austrálií** a **Novým Zélandem** o dohodě o volném obchodu byla formálně zahájena v červnu 2018 a první kola rozhovorů proběhla v červenci 2018. Po pěti letech byla jednání ze strany Austrálie přerušena s tím, že se nepodařilo dospět k akceptovatelnému výsledku. Austrálie ale již nyní nezatěžuje dovoz vybraného koření žádným clem. V případě Nového Zélandu byla jednání dokončena v červnu 2022, dohoda byla podepsána v červenci 2023, vstoupila v platnost v květnu 2024 a odstranila všechna cla u vybraného koření při dovozu z EU na Nový Zéland.

3. Daňová politika

Zákonem č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, jsou upraveny daně na zboží, nemovitosti a služby za podmínek stanovených tímto zákonem. Od začátku roku 2024 je zákonem č. 349/2023 Sb. stanovena základní sazba DPH ve výši 21 % a snížená sazba ve výši 12%. Do skupiny podléhající snížené sazbě DPH, tj. 12%, jsou zařazeny kódy nomenklatury celního sazebníku v rámci kapitol 07–12 (rostliny a semena), tj. **kapitola 09** celního sazebníku, tzn. káva, čaj, maté a koření, a **kapitola 12**, tzn. olejnatá semena a olejnaté plody; různá zrna, semena a plody; **průmyslové nebo léčivé rostliny**; sláma a píce.

4. Dotační politika

Realizaci podpůrných programů v roce 2025 lze rozdělit do následujících skupin:

A) Národní podpory (STATE AID)

Zásady, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací pro rok 2025 na základě § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů.

3. Podpora ozdravování polních a speciálních plodin

Účelem je zvýšení kvality rostlinné produkce cestou náhrady chemického ošetření a prevence proti šíření hospodářsky závažných virových a bakteriálních chorob a chorob přenosných osivem a sadbou.

3.a) Biologická ochrana rostlin jako náhrada chemické ochrany – do výše 40 % skutečně vynaložených uznatelných nákladů souvisejících s pořízením biologické ochrany rostlin a odborného servisu u okrasných rostlin.

3.c) Podpora testování množitelského materiálu s využitím imunoenzymatických metod a metod PCR do výše 60 % skutečně vynaložených uznatelných nákladů souvisejících s testováním množitelského materiálu. Podpora je poskytována pouze pro mikropodniky, malé a střední podniky dle NK (EU) č. 2022/2472.

3.d) Podpora tvorby rostlinných genotypů s vysokou rezistencí k biotickým a abiotickým faktorům a diferencovanou kvalitou obilovin, včetně kukuřice, malých zrnin, olejnin, luskovin, brambor, píce, zelenin, léčivých, aromatických a kořeninových rostlin, chmele, révy a ovocných dřevin a ozdravování genotypů révy, chmele a ovocných plodin, do výše 70 % skutečně vynaložených uznatelných nákladů dle výkladu dotačního programu.

Vyhodnocení dotačního programu – rok 2024

V rámci DP 3.d) bylo šlechtitelům LAKR vyplaceno 2,34 mil. Kč.

9. Poradenství a vzdělávání

9.A.b. Speciální poradenství pro rostlinnou výrobu

Podpora je poskytována pouze pro mikropodniky, malé a střední podniky dle NK (EU) č. 2022/2472.

9.A.b.1) Publikace doporučených odrůd a souvisejících informací, poskytované pěstitelům zdarma. Žadatelem je pěstitelský svaz se souhlasem MZe. Výše podpory je stanovena do výše 80 % skutečně vynaložených uznatelných nákladů.

9.A.b.2) Pořádání výstav pěstovaných rostlin. Žadatelem je vystavovatel nebo pěstitelský svaz nebo jím pověřené osoby se souhlasem MZe. Podpora je poskytována pouze pro mikropodniky, malé a střední podniky. Výše podpory: fixní částka stanovená MZe podle významu pořádané výstavní akce.

9.A.b.3) Pořádání seminářů a školení pro pěstitelskou veřejnost. Žadatelem je pořadatel seminářů a školení nebo jím pověřené osoby (se souhlasem MZe). Podpora je poskytována pouze pro mikropodniky, malé a střední podniky dle NK (EU) 2022/2472. Výše podpory: do výše 60 % skutečně vynaložených uznatelných nákladů, avšak max. do 50 tis. Kč na jedno školení či seminář.

Vyhodnocení dotačního programu – rok 2024

V rámci DP 9.A.b.2) bylo vystavovateli LAKR čerpáno 217 046 Kč, na 9.A.b.3) 26 490 Kč.

Program 129 310 – Podpora konkurenceschopnost agropotravinářského komplexu – závlahy – II. etapa

Členění se na podprogramy:

1. Podprogram 129 312 – podpora obnovy a budování závlahového detailu a optimalizace závlahových sítí – II. etapa určený na:
 - podporu obnovy a budování závlahového detailu,
 - podporu obnovy, budování a optimalizace závlahových sítí.
2. Podprogram 129 313 „Podpora optimalizace závlahových sítí ve správě Státního pozemkového úřadu“ určený na:
 - podporu obnovy, budování a optimalizace závlahových sítí.

Cílem programu je podpora obnovy a budování závlahového detailu (tj. koncových částí závlahových systémů), modernizace závlahových zařízení a zefektivnění provozu stávajících závlahových soustav. Implementací programu by mělo být dosaženo snížení potřeby vody na závlahy, energetické i personální náročnosti provozu závlahových soustav, větší flexibility závlahových systémů při plnění rozdílných požadavků na závlahové systémy a snížení celkové spotřeby vody na závlahovou dávku. Program funguje od roku 2017 a je notifikován u EK až do roku 2026. Více informací na:

<https://mze.gov.cz/public/portal/mze/dotace/narodni-dotace/dotace-ve-vodnim-hospodarstvi/ostatni-opatreni-ve-vh>

B) Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond (PGRLF)

Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond, a.s. (dále jen „PGRLF“) již od roku 1993 podporuje stávající, ale i začínající zemědělské podnikatele. Umožňuje obnovovat investice, které jsou pro zemědělský resort neustále vysoce potřebné a bez podpory PGRLF obtížně dostupné. Podporou pojištění se daří postupně zvyšovat stále nedostatečnou úroveň propojištěnosti v pojištění plodin a zvířat a tím do jisté míry eliminovat specifická rizika podnikání v zemědělském sektoru.

Od 1. ledna 2000 se PGRLF personálně i organizačně oddělilo od Ministerstva zemědělství. Podpora ze strany PGRLF byla ze začátku primárně soustředěna na poskytování garancí a dotací části úroku z úvěru. Aktuálně portfolio PGRLF zahrnuje více než 10 programů podpor a sestává ze tří pilířů – podpora části úroků z komerčních úvěrů, přímá podpora pojištění či nákupu zemědělské půdy, a podpora ve formě úvěrů poskytnutých PGRLF. Aktuální informace o pravidlech pro poskytování podpor PGRLF jsou uvedeny na internetové stránce fondu: www.pgrlf.cz.

Podpora úroků – programy podpory na snížení úroků u komerčních úvěrů jsou zaměřeny na zemědělské prvovýrobce, lesní hospodáře, výrobce potravin nebo na nákup zemědělské půdy. Tituly: Zemědělec, Podpora nákupu půdy, Potravinář, Lesní hospodář, Zpracovatel dřeva, Zpracovatel.

Podpora pojištění – podpory pojištění hospodářských zvířat a plodin, pojištění produkce lesních školek s produkcí sadebního materiálu lesních dřevin a pojištění lesních porostů. Tituly: Finanční podpora pojištění, Pojištění lesních porostů, Pojištění produkce lesních školek.

Úvěry – přímá podpora ve formě úvěrů, a to u investic souvisejících se zemědělskou prvovýrobou nebo s lesním hospodářstvím. Tituly: Investiční úvěry Zemědělec a Investiční úvěry Lesnictví.

Pro rok 2025 byly vyhlášeny zejména tyto programy:

Program Zemědělec

Cílem programu je vytvořit předpoklady pro rozvoj zemědělských prvovýrobce, kdy příjemce podpory investuje zejména do strojního zařízení, vybavení, technologických celků, výstavby, pořízení

nebo zhodnocení nemovitého majetku, přičemž podporovaná investice musí vést ke zlepšení celkové výkonnosti a udržitelnosti zemědělského podniku, zejména snížením výrobních nákladů nebo zlepšením a dalším rozvinutím produkce podniku zemědělského prvovýrobce. V případě žadatelů, nespadajících do kategorie mikro, malého a středně velkého podniku, je třeba žádost doplnit o hypotetický srovnávací scénář s uvedením vícenásobků na realizaci podporované investice a o srovnání vnitřní míry návratnosti Podporované investice (IRR) s obvyklou mírou návratnosti obdobných investic.

Program Investiční úvěry Zemědělec

Program je určen zemědělským podnikatelům působící v oblasti zemědělské prvovýroby, kteří jsou řazeni v kategorii malých a středních podniků a kteří v uplynulých 24 měsících neuzavřeli s PGRLF smlouvu o poskytnutí úvěru ve stejném programu. Cílem podpory je pořízení investičního majetku, který souvisí se zemědělskou prvovýrobou, přičemž podporovaná investice musí vést ke zlepšení celkové výkonnosti a udržitelnosti zemědělského podniku, zejména snížením výrobních nákladů nebo zlepšením a dalším rozvinutím produkce zemědělského prvovýrobce. Z úvěru je možné financovat pořízení investičního majetku, zejména zemědělské techniky pro oblast prvovýroby.

Program Potravinář

Jedná se o program podpory ve formě subvence části úroků z komerčních úvěrů, kdy smyslem programu je vytvořit předpoklady pro rozvoj výrobců potravin. Jedná se tedy o investice související se zpracováním zemědělských produktů k potravinářským účelům či výrobě potravin anebo souvisejících s uváděním vlastních produktů na trh. Cílem podpory je vytvořit předpoklady pro rozvoj výrobců potravin, kdy podpora směřuje na pořízení investic souvisejících se zpracováním zemědělských produktů k potravinářským účelům či výrobě potravin nebo souvisejících s uváděním vlastních produktů na trh. Podporována je realizace dlouhodobých investičních záměrů za účelem restrukturalizace, zvýšení efektivnosti, modernizace, snížení výrobních nákladů, zlepšení jakosti a dalšího rozvoje potravinářských podniků.

Program Zpracovatel

V rámci programu je poskytována podpora ve formě finančních prostředků určených pro snížení úrokového zatížení z komerčních úvěrů poskytnutých podnikatelům v oblasti zpracování zemědělských produktů za účelem výroby krmiv pro hospodářská zvířata. Podpora je poskytována v režimu de minimis.

Program Podpora nákupu půdy

V rámci programu je poskytována podpora ve formě finančních prostředků určených pro snížení úrokového zatížení z úvěrů poskytnutých podnikatelům v oblasti zemědělství, a to na nákup zemědělské půdy. Program je určen pro malé a střední podniky. Podpora je poskytována v režimu de minimis. Cílem tohoto programu je zpřístupnění nákupu zemědělské půdy, která není ve vlastnictví státu, jako primárního výrobního prostředku zemědělcům.

Program Finanční podpora pojištění

Podpora se poskytuje formou finančních prostředků na úhradu části nákladů prokazatelně vynaložených na platbu pojistného u pojištění plodin nebo hospodářských zvířat. Program je určen pro malé a střední podniky z oblasti zemědělské prvovýroby. Účelem podpory je zpřístupnění pojistné ochrany širokému okruhu zemědělců a tím dosažení vyššího zajištění podnikatelských aktivit proti nepředvídatelným škodám a částečná kompenzace pojistného, vynaloženého na zemědělské pojištění. Podpora bude poskytnuta pěstiteli, který splňuje všechny podmínky pro poskytnutí finanční podpory pojištění a který na své jméno sjednal smluvní pojištění plodin a uhradil pojistné ve výši min. 1 000 Kč za příslušný rok. Za plodiny se nepovažují lesní porosty a lesní školky. Uvedeným pojištěním se rozumí pojištění plodin na ztráty způsobené přírodními pohromami či nepříznivými klimatickými jevy či škůdci rostlin.

Nepříznivými klimatickými jevy se rozumí nepříznivé povětrnostní podmínky jako mráz, bouře a krupobití, námraza, silný nebo dlouhotrvající déšť, sucho a další nepříznivé klimatické podmínky.

Přírodní pohromou se rozumí zemětřesení, laviny, sesuvy půdy a záplavy, tornáda a požáry v přírodě přirozeného původu.

Škůdci rostlin se rozumí všechny druhy, kmeny nebo biotypy rostlin, živočichů nebo patogenů, škodlivé rostlinám nebo rostlinným produktům.

Výše podpory: – v rozmezí od 35 % do 65 % prokázaných uhrazených nákladů na pojištění speciálních plodin pro příslušný rok.

Pro účely poskytování podpory se speciálními plodinami se rozumí:

- trvalé kultury vč. školet, tj. réva vinná, chmel, ovoce (meruňky, jablka, hrušky, třešně, višně, broskve, rybíz, angrešt, ořechy, mandloně, kdoule, švestky, slívy, ryngle, maliny, ostružiny, borůvky, jeřáb černý, jeřáb obecný, kaštanovník jedlý),
- jahody,
- brambory, cukrová řepa,
- zelenina,
- okrasné květiny a rostliny vč. školet a léčivé, aromatické a kořeninové rostliny (LAKR),
- přádné rostliny (len a konopí),
- traviny a jeteloviny pěstované na semeno.

V souladu se Zásadami pro poskytování finanční podpory pojištění Podpurným a garančním rolnickým a lesnickým fondem, a.s. poskytne PGRLF, a.s. finanční podporu žadateli, který má sjednanou pojistnou smlouvu s pojišťovnou, se kterou má PGRLF, a.s. uzavřenou smlouvu o spolupráci.

C) Národní program podpory potravin

Národní značka kvality „**KLASA**“ je udělována od roku 2003 ministrem zemědělství pouze kvalitním potravinářským a zemědělským výrobkům, které splní přísné kvalitativní (prokázání nadstandardní kvalitativní charakteristiky) a legislativní požadavky. Výrobky označené logem KLASA podléhají kontrolám orgánů státní správy, tj. Státní zemědělské a potravinářské inspekce (SZPI) a Státní veterinární správy (SVS). Ty kontrolují jak všeobecné požadavky potravinového práva, tak dodržení pravidel pro udělení značky „KLASA“, např. mimořádnou kvalitu, složení nebo chuť.

Projekt značky „KLASA“ je součástí režimu státní podpory „Propagační kampaň na podporu kvalitních potravin“. Prioritou značky „KLASA“ je především nabízet spotřebitelům kvalitní potraviny, které vykazují výjimečné kvalitativní charakteristiky, jež zvyšují jeho přidanou hodnotu a zaručují jeho jedinečnost ve vztahu k běžným výrobkům dostupným na trhu. Tím si tato značka získala důvěru obyvatel České republiky, kteří výrobky označené logem „KLASA“ při nákupech preferují. K důležitým cílům projektu patří bezesporu také posílení konkurenceschopnosti výrobců kvalitních potravin. Značka „KLASA“ je výrobkům propůjčována na 3 roky a uděluje se výrobcí, který splní podmínky pro udělení značky „KLASA“ a současně prokáže výjimečné kvalitativní charakteristiky, které zvyšují přidanou hodnotu výrobku a jeho jedinečnost ve vztahu k běžným výrobkům na trhu.

Značka Regionální potravina

Projekt „Regionální potravina“ je zaměřen na podporu malých a středních zemědělců či producentů potravin. Vychází vstříc vzrůstajícímu zájmu spotřebitelů o potraviny s jasným domácím původem. Lokální výrobci potravin a pěstitelé mohou získat značku „Regionální potravina“ prostřednictvím krajských soutěží, které se vyhlašují ve všech krajích České republiky. Výrobek, který usiluje o udělení značky Regionální potravina, musí být vyroben v příslušném regionu ze surovin dané oblasti. Odborné komise vybírají vždy jeden vítězný výrobek v 9 kategoriích. Ocenění a právo užívat značku Regionální potravina po dobu 4 let uděluje ministr zemědělství.

Značka Bio

BIO je certifikovaný systém hospodaření podložený národní i evropskou legislativou s vlastním kontrolním systémem garantovaným ze strany státu. Potravina nesoucí označení BIO musí splňovat zákonem dané a státem kontrolované požadavky pro ekologické zemědělství. Bioprodukty jsou vždy viditelně označeny logy „biozebra“ a „biolist“, která smí používat pouze ti producenti, kteří dodržují přesné legislativní zásady ekologické produkce. Systém prověřování je nastaven tak, aby minimálně jednou ročně prošel celý řetězec důkladnou specializovanou kontrolou, a to od prvovýroby až po distribuci. Tato kontrola je nadstavbou pro standardní kontroly v konvenčním zemědělství.

Více informací lze nalézt na myjsmebio.gov.cz.

Označení ZTS, CHOP, CHZO

Pod těmito zkratkami evropských značek kvality nalezneme označení potravinářských výrobků – Zaručená tradiční specialita (ZTS), Chráněné označení původu (CHOP) a Chráněné zeměpisné označení (CHZO). ZTS klade důraz na tradiční výrobní postup nebo složení, výrobky označené CHOP musí mít vlastnosti specificky spjaté s oblastí jejich produkce a CHZO označuje výrobky, které jsou spjaté s určitou oblastí nebo regionem a mají specifickou kvalitu či vlastnosti spojené s tímto původem.

Česká republika má v současné době zaregistrována např. tato označení:

CHOP – Všecká cibule, Chamomilla bohémica, Český kmín, Nošovické kysané zelí, Pohořelický kapr, Žatecký chmel,

CHZO – Český modrý mák, Olomoucké tvarůžky, Jihočeská Niva, Mariánskolázeňské oplatky, České pivo nebo Pardubický perník.

Více informací lze nalézt na internetových stránkách <https://eklasa.gov.cz/>, <https://szif.gov.cz/cs/kvalitni-potraviny>.

5. Nová Společná zemědělská politika – přímé platby od roku 2023

Přímé platby jsou od roku 2023 součástí Strategického plánu Společné zemědělské politiky pro období 2023–2027 a jsou poskytovány v souladu s podmínkami v něm definovanými. V rámci I. pilíře SZP je z Evropského zemědělského záručního fondu poskytována „Základní podpora příjmu pro udržitelnost (BISS)“ a k ní „Doplňková redistributivní podpora příjmu pro udržitelnost (CRISS)“. Pro zemědělce do 40 let věku je vyplácena „Doplňková podpora příjmu pro mladé zemědělce (CIS-YF)“. Platba pro malé zemědělce (s hospodářstvím o velikosti do 10 ha) se vyplácí na 4 ha a nahrazuje všechny ostatní přímé platby. Platbou cílenou na postupy prospěšné pro životní prostředí a klima je podpora „Režimy pro klima a životní prostředí“.

V rámci I. pilíře se kromě výše uvedených plateb oddělených od produkce poskytují i Podpory příjmu vázané na produkci (CIS, dříve VCS). Stejně jako v minulých letech zemědělci získají příspěvky na tzv. citlivé komodity, které čelí určitým obtížím a jsou obzvláště důležité z hospodářských, sociálních nebo environmentálních důvodů. Konkrétní podmínky poskytování přímých plateb upravuje NV č. 83/2023 Sb., o stanovení podmínek poskytování přímých plateb zemědělcům v návaznosti na podmínky definované ve Strategickém plánu Společné zemědělské politiky.

V rámci přímých plateb jsou poskytovány následující podpory:

- základní podpora příjmu pro udržitelnost (BISS),
- platby pro malé zemědělce (SF),
- doplňková redistributivní podpora příjmu pro udržitelnost (CRISS),
- doplňková podpora příjmu pro mladé zemědělce (YF),

- režimy pro klima a životní prostředí, celofaremní ekoplatba, udržitelné hospodaření se živinami, pásové střídání plodin,
- podpory příjmů vázaných na produkci (CIS).

Žádost o poskytnutí podpory je podávána v elektronické podobě v rámci tzv. Jednotné žádosti (JŽ) na webových stránkách SZIF prostřednictvím Portálu Farmáře, a to do 15. května příslušného kalendářního roku. Tento portál nabízí možnosti, které mají žadatelům o dotace především zjednodušit a zrychlit provádění některých úkonů spojených s JŽ.

Společné podmínky, které musí žadatel od roku 2023 splňovat:

- pro všechny žadatele o přímé platby je podmínkou být evidován v Evidenci zemědělského podnikatele,
- všichni žadatelé musí plnit podmínky aktivního zemědělce,
- veškerá půda evidovaná v LPIS na žadatele musí být řádně obhospodařovaná a žadatel musí mít k této půdě právní důvod užívání,
- po celý kalendářní rok musí žadatel na veškeré obhospodařované zemědělské půdě dodržovat podmínky CC.

Bližší informace lze nalézt v Metodické příručce pro žadatele vydané MZe: <https://mze.gov.cz/public/portal/mze/dotace/szp-pro-obdobi-2021-2027/prime-platby/metodicka-prirucka-k-podminkam-poskytovani-primych-plateb-v-ceske-republice-v-roce-2025>.

a) Základní podpora příjmu pro udržitelnost (BISS)

Konkrétní podmínky poskytnutí této platby jsou uvedeny v NV č. 83/2023 Sb. Žadatel o tuto platbu musí být od roku 2023 aktivním zemědělcem podle čl. 4 odst. 5 nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) č. 2021/2115 a současně zemědělským podnikatelem ve smyslu § 2e–2h zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství. Další důležitou podmínkou je dodržení minimální výměry, která činí v součtu všech dílů půdních bloků (DPB) v žádosti nejméně 1 ha. Dotčené DPB musí být vedeny na žadatele v Evidenci využití půdy podle uživatelských vztahů (tzv. LPIS) nejméně od data podání žádosti do 31. srpna kalendářního roku, ve kterém žádá o platbu.

Poskytnutí platby BISS je mimo jiné podmíněno řádným obhospodařováním zemědělské půdy, dodržováním podmínek dobrého zemědělského a environmentálního stavu (DZES) a povinných požadavků na hospodaření (SMR), které dohromady tvoří podmínky podmíněnosti CC. Tato platba je poskytována výhradně z rozpočtu EU.

Rok	Obálka (mil. EUR)	Sazba (EUR/ha)	Sazba (Kč/ha)
2023	254,232	72,48	1 760,44
2024	254,129	72,18	1 817,84

Pramen: MZe, směnný kurz v roce 2024 – 25,184 Kč/EUR

b) Platba pro malé zemědělce (SF)

Cílem dotačního titulu je podpořit a stabilizovat malé zemědělce s výměrou do 10 ha půdy evidované v evidenci zemědělské půdy LPIS ke dni podání žádosti. Platba je však poskytována na maximálně 4 ha půdy. Tato dotace nahrazuje všechny ostatní přímé platby, nelze o ni tedy žádat společně s jinou přímou platbou. Zemědělec si může sám vybrat, co je pro něj výhodnější, zda platba pro malé zemědělce nebo zda raději požádá o ostatní přímé platby zvlášť.

Sazba platby pro malé zemědělce pro rok 2024 byla stanovena ve výši 7 083,13 Kč/ha.

c) Doplnková redistributivní podpora příjmu pro udržitelnost (CRISS)

Podpora řeší některé slabé stránky českého zemědělství. Především dlouhodobě nižší příjmy menších podniků, které by bez podpory nebyly životaschopné. Smyslem platby je lepší zacílení přímých plateb na malé a střední zemědělce, a to vzhledem ke všeobecně uznávané nutnosti prosazovat vyváženější rozdělování podpory malým a středně velkým subjektům. Platba je poskytována všem žadatelům na prvních 150 hektarů formou roční platby na hektar využívané zemědělské plochy. Podmínkou je nárok na základní platbu BISS. Nárok na tuto platbu bude mít každý žadatel bez ohledu na celkovou velikost obhospodařované zemědělské plochy.

Sazba CRISS pro rok 2024 byla stanovena ve výši 3 599,44 Kč/ha. Výše roční obálky pro rok 2024 činila necelých 4,8 mld. Kč.

d) Doplnková podpora příjmu pro mladé zemědělce (YF)

Jedná se o roční platbu na způsobilý hektar pro mladé zemědělce, kteří poprvé založili nový zemědělský podnik a kteří mají nárok na platbu v rámci základní podpory příjmu. Jedná se o doplňkový příjem po zahájení činnosti, který pomůže stabilizovat příjem mladých začínajících zemědělců. Tato platba je nastavena tak, aby novým mladým začínajícím zemědělcům zvýšila příjem na úroveň zaručující zachování životaschopnosti a konkurenceschopnosti jejich hospodářství. Jedná se tedy o doplňkovou platbu k ostatním přímým platbám. Toto se týká žadatelů, kteří podali první žádost o platbu v roce 2023. Ve spojení s ostatními přímými platbami se bude jednat o výrazně vyšší přímou platbu na hektar, která může přilákat k podnikání v zemědělství více nových mladých začínajících zemědělců. Žádost o tuto platbu je možné podávat po dobu pěti po sobě jdoucích let. V závislosti na roku, kdy byla poprvé podána žádost o platbu, existují dvě skupiny žadatelů s odlišnými podmínkami způsobilosti.

Sazba pro mladé zemědělce pro rok 2024 byla stanovena ve výši 2 590,58 Kč/ha.

e) Režimy pro klima a životní prostředí (Ekoschémat, tzv. ekoplatby)

Ekoschémat jsou novým nástrojem I. pilíře společné zemědělské politiky, který je pro zemědělce dobrovolný. Ekoschémat v České republice obsahují Celofaremní ekoplatbu ve dvou úrovních, základní a prémiové, Ekoplatbu na podporu udržitelného hospodaření se živinami a dále Ekoplatbu na podporu pásového střídání plodin. Jejich cílem je podpořit způsoby obhospodařování zemědělské půdy, které vedou k ochraně a zlepšování životního prostředí a krajiny a které v neposlední řadě představují udržitelné hospodaření s přírodními zdroji.

Celofaremní ekoplatba

Základní stupeň celofaremní ekoplatby obsahuje řadu požadavků (podmínek), které si nelze volit samostatně a které zemědělec pro získání platby musí splnit na všech zemědělských kulturách, které obhospodařuje. Žadatel se dobrovolně zavazuje k plnění povinností základní celofaremní ekoplatby na celé jeho výměře a všemi zemědělskými kulturami, které obhospodařuje; tzn. pro účely provádění a platby základní celofaremní ekoplatby si nelze selektivně vybrat zemědělské kultury ani díly půdního bloku či jeho části. Při splnění podmínek má žadatel nárok na platbu na celou výměru, kterou obhospodařuje.

Sazba základní pro rok 2024 byla stanovena ve výši 1 774,62 Kč/ha.

Cílem prémiové celofaremní ekoplatby je navýšení zastoupení neproduktivních ploch v zemědělské krajině a přispění k ochraně vodních toků. Jedná se o nadstavbu celofaremní ekoplatby, žadatel současně plní podmínky základního stupně celofaremní ekoplatby. Pro poskytnutí prémiové celofaremní ekoplatby je zapotřebí, aby žadatel splnil podmínky pro poskytnutí základní celofaremní ekoplatby a zároveň vyčlenil z výměry zemědělské kultury standardní orná půda, travní porost nebo úhor na úrovni zemědělského podniku minimální podíl neproduktivních ploch 7 % ve stanovené kvalitě neproduktivních ploch. Žadatel o celofaremní prémiovou ekoplatbu musí podmínky vyčlenění neproduktivních ploch naplnit kompletně (jak požadované % neproduktivních ploch, tak i včetně všech stanovených podmínek), tzn. výjimka týkající se neproduktivních ploch platná pro základní celofaremní ekoplatbu neplatí pro podmínky platby prémiové

celofaremní ekoplatby. V případě, že žadatel žádá o poskytnutí prémiové celofaremní ekoplatby a byl mu Fondem v evidenci využití půdy na části plochy DPB s druhem standardní orné půdy vymezen ochranný pás podél vodního toku, vyčlení výhradně ochranné pásy podél vody typu prémiový. Žadatel dodržuje pravidla podmíněnosti a minimální požadavky pro použití hnojiv a přípravků na ochranu rostlin podle nařízení vlády upravujícího pravidla podmíněnosti plateb zemědělcům po celý kalendářní rok.

Sazba prémiová pro rok 2024 byla stanovena ve výši 18 132,48 Kč/ha.

Ekoplatba na podporu udržitelného hospodaření se živinami

Ekoplatba podporující udržitelné hospodaření se živinami bude poskytována od roku 2025. Cílem ekoplatby na podporu udržitelného hospodaření se živinami je snížit ztráty dusíku (N) a fosforu (P) z půdy, při udržení základní půdní úrodnosti, a to v přímé návaznosti na hospodaření s organickou hmotou v půdě. Žadatel je povinen plnit stanovené požadavky základní celofaremní ekoplatby. Žadatel plní minimální požadavky pro použití hnojiv a přípravků na ochranu rostlin podle nařízení vlády upravujícího pravidla podmíněnosti plateb zemědělcům.

Ekoplatba na podporu pásového střídání plodin

Pásové střídání plodin podporuje ochranu půdy, celoročně zvyšuje schopnost půdy přijímat dešťové srážky a pomáhá zadržovat vodu v krajině. Opatření podporuje také významně diverzitu krajiny, která je žádoucí v kontextu velikostní struktury českých zemědělských podniků. Vhodné využití pásového střídání plodin dokáže podstatným způsobem snížit erozní ohroženost půdy. Jde o technicky velmi náročný postup, jehož výsledkem je udržitelný produkční systém, který respektuje členitost krajiny, aniž by docházelo ke smyvmu ornice a pronikání hnojiv do spodních, či povrchových vod. Technologie tak podporuje trvale udržitelné zemědělství, které je šetrné k životnímu prostředí.

Projektové intervence Strategického plánu Společné zemědělské politiky na období 2023–2027

Podpora ovoce a zeleniny (tzn. i LAKR) je od roku 2023 možná z intervencí rozvoje venkova v rámci Strategického plánu Společné zemědělské politiky na období 2023–2027. Konkrétně zejména z intervencí 33.73 – Investice do zemědělských podniků, 34.73 – Investice do zpracování zemědělských produktů a 49.75 – Zahájení činnosti mladého zemědělce. První kolo příjmu žádostí o dotaci v těchto intervencích proběhlo v termínu 22. 8. – 12. 9. 2023. Poslední kolo příjmu žádostí o dotaci pro výše uvedené intervence proběhne v rámci 6. kola příjmu, a to v termínu 14. 10. – 4. 11. 2025.

Poskytování podpor se řídí Pravidly, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotace na projekty rozvoje venkova v rámci Strategického plánu SZP na období 2023–2027 a která vydává Ministerstvo zemědělství ČR na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115 ze dne 2. prosince 2021. Úplné znění Pravidel je k dispozici v elektronické podobě na internetové adrese MZe – Podpory rozvoje venkova u příslušné intervence. Rovněž na stránkách Státního zemědělského intervenčního fondu – Úvod – Státní zemědělský intervenční fond.

Intervence 33.73 – Investice do zemědělských podniků

Způsobilým žadatelem je zemědělský podnikatel, který podniká v zemědělské výrobě v souladu se zákonem č. 252/1997 Sb. Výše dotace je 40 % výdajů, ze kterých je stanovena dotace, kterou lze navýšit o 10 % pro mladé začínající zemědělce a o dalších 10 % pro ekologické podnikatele. Maximální výše dotace na jeden projekt je nově snížena na 25 mil. Kč.

Intervence je rozdělena na jednotlivé záměry, přičemž pěstitelé ovoce a zeleniny (tzn. též pěstitelé LAKR) mohou žádat v těchto záměrech:

- b) projekty do 2 mil. Kč včetně a zároveň žadatel hospodaří na maximálně 150 ha a splňuje definici MSP; Rostlinná výroba,
- g) Rostlinná výroba.

Podporovány jsou tyto investice:

- výstavba a rekonstrukce nosných konstrukcí sadů včetně protikroupových a protidešťových systémů a ochranných sítí proti ptactvu,
- výstavba a rekonstrukce skladů a staveb pro sklizeň,
- pořízení potřebných technologií,
- výstavba a rekonstrukce skleníků, fóliovníků, kontejneroven,
- speciální mobilní stroje,
- nádrže na zadržení srážkových vod ze střech.

Intervence 34.73 – Investice do zpracování zemědělských produktů

Zpracovatelé a zájemci o zahájení zpracování mohou žádat o dotaci v záměrech:

- a) zemědělský podnikatelé, jejichž podíl příjmů ze zemědělské prvovýroby na celkových příjmech za poslední uzavřené účetní období činil více než 30 %,
- b) výrobci potravin nebo surovin určených pro lidskou spotřebu, nebo výrobci krmiv (v případě, že výrobce potravin nebo krmiv je zároveň veden v Evidenci zemědělského podnikatele, jeho podíl příjmů ze zemědělské prvovýroby na celkových příjmech za poslední uzavřené účetní období k datu podání Žádosti o dotaci musí činit méně než 30 %). Tito žadatelé musí splňovat definici mikro, malého nebo středního podniku,
- c) zemědělský podnikatelé a výrobci potravin nebo surovin určených pro lidskou spotřebu, nebo výrobci krmiv, kteří splňují definici velkého podniku.

Výše dotace činí 30 % výdajů, ze kterých je stanovena dotace, kterou lze navýšit o 10 % pro mladé začínající zemědělce a o dalších 10 % pro mikro a malé podniky. Částka výdajů, ze kterých je stanovena dotace, na jeden projekt činí minimálně 100 000 Kč. Maximální výše dotace na jeden projekt je 30 mil. Kč.

Intervence 49.75 – Zahájení činnosti mladého zemědělce

Cílem intervence je napomoci generační obnově v zemědělství, tj. přilákat a udržet mladé zemědělce v sektoru a usnadnit jim začátky podnikání formou grantu na realizaci podnikatelského plánu k zahájení činnosti. Podnikatelský plán je souhrn činností souvisejících se zemědělskou výrobou, které žadatel/příjemce dotace popíše v Žádosti o dotaci. Podpora pomůže rozjezdu podnikání mladých začínajících zemědělců, kteří snáze získají vstupní finanční prostředky pro vlastní hospodaření. V rámci výběru projektů budou preferovány zejména projekty zaměřené na zpracování vlastní produkce, na vybrané druhy výroby a komodit, nebo komplexnější projekty.

Podpora je určena na realizaci podnikatelského plánu. Novinkou v 6. kole je zavedení sazbového systému poskytování dotační podpory. Mladí zemědělci tak již nebudou muset dokládat konkrétní výdaje, na které dotaci použili. Předmětem kontroly plnění podnikatelského plánu budou dosažené stanovené cíle žadatele a standardní produkce, nikoli konkrétní výdaje, jak tomu bylo u předešlých kol. Oprávněný žadatel je mladý začínající zemědělec, tedy osoba, která dosáhla ke dni podání Žádosti o dotaci věku 18 let a zároveň k témuž dni není starší 40 let (nedosáhla věku 41 let), dosáhla minimální zemědělské kvalifikace, nebo za stanovených podmínek dosáhne a zahajuje zemědělskou činnost poprvé jako vedoucí podniku.

Rozsah podpory – přímá nevratná dotace na realizaci podnikatelského plánu formou jednorázové částky ve výši 1 500 000 Kč, resp. 2 030 000 Kč v případě, že podnikatelský plán bude zahrnovat zpracování vlastní produkce. Jednorázová částka bude vyplacena předem, tzn. již po podpisu Dohody o poskytnutí dotace.

Program rozvoje venkova

Ekologické zemědělství (EZ) – dle NV č. 76/2015 Sb.

- **v rámci přechodu na ekologickou produkci** – sazba 536 €/ha standardní orné půdy, jde-li o pěstování zeleniny nebo speciálních bylin v systému ekologického zemědělství, na které žadatel plní podmínky podle § 12 odst. 4,
- **v rámci ekologické produkce** – sazba 466 €/ha standardní orné půdy, jde-li o pěstování zeleniny nebo speciálních bylin v systému ekologického zemědělství, na které žadatel plní podmínky podle § 12 odst. 4.

Navazující opatření ekologického zemědělství (NEZ) – dle NV č. 331/2019 Sb.

- **v rámci přechodu na ekologickou produkci** – sazba 537 €/ha standardní orné půdy, jde-li o pěstování zeleniny nebo speciálních bylin v systému ekologického zemědělství, na které žadatel plní podmínky podle § 10 odst. 4,
- **v rámci ekologické produkce** – sazba 466 €/ha standardní orné půdy, jde-li o pěstování zeleniny nebo speciálních bylin v systému ekologického zemědělství, na které žadatel plní podmínky podle § 10 odst. 4.

Strategický plán SZP

Ekologické zemědělství (EZ) – dle NV č. 81/2023 Sb.

- **v rámci přechodu na ekologickou produkci**
 - sazba 780 €/ha standardní orné půdy, jde-li o pěstování podporovaného druhu zeleniny nebo speciálních bylin v systému ekologického zemědělství na celkové výměře nad 6 ha, na které žadatel plní podmínky podle § 11 odst. 4,
 - sazba 810 €/ha standardní orné půdy, jde-li o pěstování podporovaného druhu zeleniny nebo speciálních bylin v systému ekologického zemědělství na celkové výměře do 6 ha, na které žadatel plní podmínky podle § 11 odst. 4,
- **v rámci ekologické produkce**
 - sazba 760 €/ha – standardní orné půdy, jde-li o pěstování podporovaného druhu zeleniny nebo speciálních bylin v systému ekologického zemědělství na celkové výměře nad 6 ha, na které žadatel plní podmínky podle § 11 odst. 4,
 - sazba 790 €/ha – standardní orné půdy, jde-li o pěstování podporovaného druhu zeleniny nebo speciálních bylin v systému ekologického zemědělství na celkové výměře do 6 ha, na které žadatel plní podmínky podle § 11 odst. 4.

6. Kontrola jakosti LAKR

Kvalita léčivých, aromatických a kořeninových rostlin (LAKR), které jsou využívány k farmaceutickým účelům, je stanovena příslušnými články Českého a Evropského lékopisu (doplněk z roku 2021), který je závaznou právní normou stanovující požadavky na jakost, postup při přípravě, zkoušení, skladování a dávkování léčiv, podle které se závazně postupuje od 1. 12. 2017. Zpracovatelé léčivých rostlin pro farmaceutický průmysl si mohou na základě evropských předpisů tvořit vlastní podnikové normy. Kvalitu u zpracovatelů, pokud jsou výrobky registrovány jako léčiva, kontroluje **Státní úřad pro kontrolu léčiv (SÚKL)**.

Použití rostlin v kosmetice je definováno v Nařízení EU č. 1223/2009, o kosmetických prostředcích. Problematiku výroby kosmetických přípravků řeší zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů.

LAKR zpracovávané pro potravinářské účely, podléhají požadavkům, které vymezuje potravinářská legislativa (především **zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích**, ve znění pozdějších předpisů). Kontrolním orgánem v této oblasti je **Státní zemědělská a potravinářská inspekce**. Obchodníci s produkcí LAKR pro potravinářské využití se opírají o příslušné vyhlášky zákona č. 110/1998 Sb. a o doporučené normy. Velmi často obchodní kontakt závisí na situaci na trhu v daném pěstitelském roce. **Doporučené normy** řeší také problematiku jakosti a zkoušení koření. Tyto normy lze nalézt na stránkách Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví <https://unmz.gov.cz/>.

Při hodnocení jakosti LAKR podle vyhlášek zákona č. 110/1997 Sb., doporučených norem a jiných ustanovení se zpravidla využívají metodiky uvedené v Českém lékopisu. V poslední době se začínají používat racionálnější a rychlejší metody (NIR spektrometr, SFE a další), které umožnily rychlejší stanovení jakostních parametrů. To by mohlo ovlivnit uplatnitelnost LAKR na trhu. Zpracovatelské podniky používají různé systémy řízení jakosti, jako jsou ISO 9001:2000, HACCP (Hazard Analysis of Critical and Control Points) a správné výrobní praxe GMP (Good Manufacturing Praxis).

7. Právní předpisy ČR vztahující se ke komoditě LAKR

Následující přehled právních předpisů zahrnuje výběr právních předpisů, týkajících se této komodity.

Zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů

▪ prováděcí předpisy:

83/2023 Sb., o stanovení podmínek poskytování přímých plateb zemědělcům, ve znění pozdějších předpisů,

81/2023 Sb., o stanovení podmínek provádění opatření ekologického zemědělství, ve znění pozdějších předpisů,

330/2019 Sb., o podmínkách provádění navazujících agroenvironmentálně-klimatických opatření, ve znění pozdějších předpisů,

76/2015 Sb., o podmínkách provádění ekologického zemědělství, ve znění pozdějších předpisů,

50/2015 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování přímých plateb zemědělcům a o změně některých souvisejících nařízení vlády, ve znění pozdějších předpisů,

112/2008 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování národních doplňkových plateb přímým podporám, ve znění pozdějších předpisů,

79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření, ve znění pozdějších předpisů,

75/2007 Sb., o podmínkách poskytování plateb za přírodní znevýhodnění v horských oblastech, oblastech s jinými znevýhodněními a v oblastech Natura 2000 na zemědělské půdě, ve znění pozdějších předpisů,

47/2007 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování jednotné platby na plochu zemědělské půdy a některých podmínek poskytování informací o zpracování zemědělských výrobků, pocházejících z půdy uvedené do klidu, ve znění pozdějších předpisů,

69/2005 Sb., o stanovení podmínek pro poskytování dotace v souvislosti s předčasným ukončením provozování zemědělské činnosti u zemědělského podnikatele, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči, ve znění pozdějších předpisů

■ prováděcí předpisy:

5/2020 Sb., o ochranných opatřeních proti škodlivým organismům rostlin, ve znění pozdějších předpisů,
 132/2018 Sb., o přípravcích a pomocných prostředcích na ochranu rostlin, ve znění pozdějších předpisů,
 327/2012 Sb., o ochraně včel, zvěře, vodních organismů a dalších necílových organismů při použití přípravků na ochranu rostlin, ve znění pozdějších předpisů,
 207/2012 Sb., o profesionálních zařízeních pro aplikaci přípravků a o změně vyhl. č. 384/2011 Sb.,
 206/2012 Sb., o odborné způsobilosti pro nakládání s přípravky, ve znění pozdějších předpisů,
 205/2012 Sb., o obecných zásadách integrované ochrany rostlin.

Zákon č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin a o změně zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 219/2003 Sb., o uvádění do oběhu osiva a sadby pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů,

■ prováděcí předpisy:

218/2019 Sb., o výctu metodik zkoušek odlišnosti, uniformity, stálosti a užitné hodnoty odrůd ve znění pozdějších předpisů,
 129/2012 Sb., o podrobnostech uvádění osiva a sadby pěstovaných rostlin do oběhu, ve znění pozdějších předpisů,
 61/2011 Sb., o stanovení požadavků na odběr vzorků, postupy a metody zkoušení osiva a sadby, ve znění pozdějších předpisů,
 378/2010 Sb., o stanovení druhového seznamu pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů,

Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, ve znění pozdějších předpisů

■ prováděcí předpisy:

187/2023 Sb., o požadavcích na čaj, kávu a kávoviny,
 58/2018 Sb., o doplňcích stravy a složení potravin, ve znění pozdějších předpisů,
 253/2018 Sb., o podmínkách na extrakční rozpouštědla používaná při výrobě potravin,
 417/2016 Sb., o některých způsobech označování potravin,
 366/2005 Sb., o požadavcích vztahujících se na některé zmrazené potraviny,
 252/2004 Sb., kterou se stanoví hygienické požadavky na pitnou a teplou vodu a četnost a rozsah kontroly pitné vody, ve znění pozdějších předpisů,
 133/2004 Sb., o podmínkách ozařování potravin a surovin, o nejvyšší přípustné dávce záření a o způsobu označení ozáření na obalu,
 54/2004 Sb., o potravinách určených pro zvláštní výživu a o způsobu jejich použití, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zák. č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

■ prováděcí předpisy:

16/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ekologickém zemědělství, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 167/2008 Sb., o předcházení ekologické újmy a o její nápravě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů,

- prováděcí předpisy:

295/2011 Sb., o způsobu hodnocení rizik ekologické újmy a bližších podmínkách finančního zajištění,

17/2009 Sb., o zjišťování a nápravě ekologické újmy na půdě.

Zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů

- prováděcí předpisy

273/2021 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady, ve znění pozdějších předpisů,

8/2001 Sb., o Katalogu odpadů a posuzování vlastností odpadů (Katalog odpadů), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 156/1998 Sb., zákon o hnojivech, pomocných půdních látkách, rostlinných biostimulantech a substrátech a o agrochemickém zkoušení zemědělských půd, ve znění pozdějších předpisů,

- prováděcí předpisy:

377/2013 Sb., o skladování a způsobu používání hnojiv, ve znění pozdějších předpisů,

257/2009 Sb., o používání sedimentů na zemědělské půdě, ve znění pozdějších předpisů,

474/2000 Sb., o stanovení požadavků na hnojiva ve znění pozdějších předpisů,

275/1998 Sb., o agrochemickém zkoušení zemědělských půd a zjišťování půdních vlastností lesních pozemků, ve znění pozdějších předpisů,

Zákon č. 477/2001 Sb., o obalech, ve znění pozdějších předpisů

- prováděcí předpisy

30/2021 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o obalech, ve znění pozdějších předpisů,

116/2002 Sb., o způsobu označování vratných zálohovaných obalů.

Právní předpisy z oblasti životního prostředí

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů, a jeho prováděcí předpisy.

Zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů, a jeho prováděcí předpisy.

Zákon č. 171/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a jeho prováděcí předpisy.

Zákon č. 395/2009 Sb., o významné tržní síle a nekalých obchodních praktikách při prodeji zemědělských a potravinářských produktů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, a jeho prováděcí předpisy.

Zákon č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů (zákon o obchodování s ohroženými druhy), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 78/2004 Sb., o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty, ve znění pozdějších předpisů, a jeho prováděcí předpisy.

Právní předpisy z oblasti léčivých přípravků a návykových látek

Zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů (zákon o léčivech), ve znění pozdějších předpisů

▪ vybrané prováděcí předpisy:

236/2015 Sb., o stanovení podmínek pro předepisování, přípravu, distribuci, výdej a používání individuálně připravovaných léčivých přípravků s obsahem konopí pro léčebné použití, ve znění pozdějších předpisů,

229/2008 Sb., o výrobě a distribuci léčiv, ve znění pozdějších předpisů,

228/2008 Sb., o registraci léčivých přípravků, ve znění pozdějších předpisů,

86/2008 Sb., o stanovení zásad správné laboratorní praxe v oblasti léčiv,

85/2008 Sb., o stanovení seznamu léčivých látek a pomocných látek, které lze použít pro přípravu léčivých přípravků, ve znění pozdějších předpisů,

84/2008 Sb., o správné lékařské praxi, bližších podmínkách zacházení s léčivými v lékárnách, zdravotnických zařízeních a u dalších provozovatelů a zařízení vydávajících léčivé přípravky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

▪ prováděcí předpisy:

235/2022 Sb., o pěstování a zpracování rostlin konopí pro léčebné použití,

463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, ve znění pozdějších předpisů,

53/2014 Sb., o tiskopisech formulářů podle zákona o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů,

243/2009 Sb., o stanovení seznamu osob s uvedením jejich pracovišť, pro jejichž činnost se nevyžaduje povolení k zacházení s návykovými látkami a přípravky je obsahujícími, ve znění pozdějších předpisů,

123/2006 Sb., o evidenci a dokumentaci návykových látek a přípravků, ve znění pozdějších předpisů,

151/2005 Sb., kterou se stanoví vzory formulářů pro hlášení osob pěstujících mák setý nebo rostliny technického konopí a způsob vyplňování a nakládání s uvedenými formuláři, ve znění pozdějších předpisů.

Některé další související předpisy právního řádu ČR

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a jeho prováděcí předpisy.

Vyhláška č. 298/2014 Sb., o stanovení seznamu katastrálních území s přiřazenými průměrnými základními cenami zemědělských pozemků, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností podle zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění zákona č. 130/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

SVĚTOVÝ A EVROPSKÝ TRH

Léčivé, aromatické a kořeninové rostliny představují velmi různorodou a rozsáhlou skupinu rostlin, charakteristickou širokým spektrem druhového zastoupení (přes cca 50 000 druhů, z toho kolem 4 000 ohrožených rostlinných druhů). S ohledem na různý botanický původ, na tradici používání, na způsoby získávání, zpracování, skladování i obchodování nelze pro LAKR jednoznačně vymezit univerzální zdroj informací o sektoru.

Vzhledem k narůstajícímu zájmu o léčivé rostliny pro přímé použití a další zpracování je považováno za velmi důležité zachování výskytu druhů léčivých rostlin v přírodě, rozšíření pěstovaných druhů s ohledem na udržitelnost a diverzitu. V oblasti balkánského poloostrova, vzhledem k nadměrnému sběru bez ohledu na udržitelnost, došlo k tomu, že se některé druhy jako například saturejka horská (*Saturea montana subsp.*), hořec žlutý (*Gentiana lutea subsp.*), pelyněk posvátný (*Artemisia santinicus*) a další dostaly mezi ohrožené druhy se zákazem sběru ve volné přírodě. Těmito otázkami se pravidelně zabývá v Evropě působící organizace AMAPSEC.

Látky, které se tvoří v rostlinách, jsou využitelné ve farmaceutickém, potravinářském průmyslu, v kosmetice nebo přímo k léčbě chorob. Jednotlivé obsahové látky rostlinného původu jsou předmětem zkoumání v oblasti biologické ochrany rostlin, případně v oblasti bytové chemie s ohledem na jejich odbouratelnost v přírodě. Řada rostlinných druhů slouží jako surovinové zdroje pro izolaci jednotlivých obsahových látek. V poslední době je velmi aktuální zpracování rostlinných druhů do tzv. potravinových doplňků. Rostlinné metabolity z hlediska využitelnosti jsou posuzovány Výborem pro rostlinné léčivé přípravky (HMPC). Závěry HMPC týkající se rostlinných látek lze nalézt v monografiích EU. HMPC také posuzuje synergický efekt rostlinných látek a je odpovědný za přípravu stanovisek k bylinným lékům a odpovídá za jejich bezpečnost a účinnost.

V evropských zemích má pěstování a sběr LAKR velmi dlouhou tradici a je této komoditě věnována dostatečná pozornost především u těch druhů, které jsou zpracovávány ve farmaceutickém nebo chemickém průmyslu. Dle posledních odhadů je v zemích EU používáno 200 převážně účelně pěstovaných druhů. Rozloha pěstování LAKR v Evropě dosahuje cca 70 000 ha, vhodné pěstitelské lokality se nacházejí především v oblasti Středomoří, dále ve východní a střední Evropě. Evropa je také centrum dovozu LAKR, kam míří komodity z asijského a jihoamerického, ale i afrického centra. Nejvýznamnějšími tradičními importéry a exportéry LAKR jsou především Německo, dále Polsko, Velká Británie, Francie, Itálie a Španělsko. Evropa je také centrem vědeckého výzkumu LAKR, kde ověřují vlastnosti tradičně používaných LAKR a hledají nové druhy i účinné látky LAKR.

Pěstování LAKR na Slovensku

Celková plocha pro pěstování léčivých rostlin na orné půdě se v posledních letech opět mírně zvyšuje. Nárůst je zřejmý zejména u pěstitelské plochy levandule úzkolisté, aktuálně je na Slovensku evidovaných až 23 pěstitelů levandule na orné půdě. V různých agroekologických podmínkách a pěstitelských oblastech se dále pěstuje měsíček lékařský, meduňka lékařská, druhy z rodu máta a šalvěj lékařská. Okrajově se pěstuje třapatka nachová, mateřídouška obecná, řepík lékařský, třezalka tečkovaná, řebříček obecný, jestřabina lékařská, sléz maurský, divizna velkokvětá, V ekologické produkci jsou vzácně pěstovány tonizující rostliny, jako jsou včelník moldavský a leuzea saflorová.

Podobně jako v ČR se i na Slovensku uvádí, že technologické postupy pěstování, sklizně, posklizňové úpravy a konzervování nejsou na úrovni odpovídající současným poznatkům vědeckého výzkumu, stupně rozvoje a potřeby zpracovatelských kapacit producentů vyrábějících různé produkty z léčivých rostlin. V komparaci vybraných statistických ukazatelů mezi ČR a Slovenskem lze konstatovat, že je zřejmý silný vztah mezi sklizňovou plochou a celkovou úrodou. Na základě modelu průměrné absolutní procentuální odchylky reziduí byly na Slovensku zaznamenány vyšší výnosy, které korelují spíše se zvyšující se efektivitou než nárůstem osevních ploch.

Vývoj sklizňových ploch léčivých rostlin na Slovensku (ha)

Rok	Léčivé rostliny	Kořeninová paprika	Kmín kořený	Další kořeninové druhy
2019	4 842,89	12,15	403,61	162,03
2020	5 524,07	10,21	213,19	27,99
2021	6 361,87	5,20	281,97	41,31
2022	6 082,52	2,30	269,92	181,21
2023	4 081,14	-	D	108,76
2024 ¹⁾	6 254,17	-	273,01	78,24

Pramen: Rozborilová, Babincová (ŠÚ SR v Bratislave), Habán (UK v Bratislave a SPU v Nitre)

Poznámka: ¹⁾ oseední plochy, - údaj se nesleduje, D – údaj nelze publikovat z důvodu důvěrného charakteru

PRODUKCE LAKR V ČR

V komplexu zemědělství se řadí LAKR do skupiny maloobjemových plodin, v právním postavení v české legislativě je však naprosto rovnoprávná s ostatními skupinami plodin (např. obilniny, olejniny). Řadí se obvykle mezi speciální užitkové rostliny, protože se jejich užitkovost často překrývá. Některé druhy LAKR mohou mít charakter olejnin (ostropestřec, mák, kmín), nebo zeleniny (cibule, česnek, kopr), ale i ovoce (černý rybíz, maliník, ostružiník, aronie, rakytník apod.). Některé druhy LAKR mají okrasný charakter a využívají se v krajinářské tvorbě (levandule, hořec, slez, šalvěj, dobromysl apod.). Samostatnou skupinu v tomto sektoru mohou tvořit druhy, které jsou na trhu realizovány v čerstvém stavu jako tzv. zelené koření. Z hlediska kvality jsou tyto posuzovány jako čerstvá zelenina. Rozmanitost je tedy významným znakem této uměle vytvořené kategorie užitkových rostlin.

Pěstování LAKR vyžaduje technologie se speciálními mechanizmy, a to především pro sklizeň a posklizňovou úpravu. U těch druhů, kde je potřebný vysoký podíl ruční práce, se ekonomická náročnost zvyšuje, mimo jiné též s ohledem na nízké výkupní ceny. Tuzemští pěstitelé pěstují LAKR na základě smlouvy s konečným odběratelem domácím, ale i zahraničním. V posledních letech jsou některé druhy LAKR dostupnější z dovozu, případně se dováží výluhy, extrakty nebo silice pro další zpracování.

Poptávka po LAKR celosvětově roste, renezanční v posledních letech zažívá též lidové léčitelství. Zvyšuje se zájem o osivo a sadbu léčivých, aromatických a kořeninových rostlin u tzv. hobby balení (o 150–200 %) pro pěstování na zahrádkách, ale i na terasách, balkonech apod. Je třeba vzít v úvahu, že, ze statistického hlediska, souhrnné vykazování a analýzy LAKR zásadně ovlivňuje zahrnutí kmínu kořeného a ostropestřce mariánského do této skupiny rostlin. Vzhledem k podílu jejich pěstební plochy k celkově vykazované ploše LAKR je dynamika vývoje pěstebních ploch LAKR v podstatě dynamikou vývoje pěstebních ploch těchto dvou druhů.

V roce 2024 se **celkové pěstební plochy LAKR** dle šetření ČSÚ meziročně zvýšily o 9 % na 6 808 ha, což mělo dopad i na opětovné zvýšení produkce, a to o více než 16 %. Výrazný meziroční nárůst pěstebních ploch byl zaznamenán u kmínu kořeného, a to o 43 % na 1 529 ha. **Plochy kořeninových rostlin** vykazovaly v posledních dvou letech mírný nárůst. V roce 2021 se pěstovaly na ploše 3 403 ha (tj. meziročně o 16,2 % více), v roce 2022 na ploše 3 817 ha, což byl meziroční nárůst o 12,3 %. Od roku 2023 tyto údaje ČSÚ již nesleduje.

V této skupině rostlin byl určující **kmín kořený** (kterému je věnována samostatná kapitola této SVZ). Podle spolku PELERO CZ, z. s. zaujímá též významný podíl na produkci léčivých rostlin ostropestřec mariánský, který má rovněž podíl na zvyšování celkových pěstebních ploch léčivých rostlin, a vyrovnal tak postupný odklon od produkce makoviny.

Vývoj pěstebních ploch a produkce LAKR v ČR

Rok	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Plocha (ha)	6 062	5 657	7 248	7 288	6 240	6 808	8 422
- z toho kmín	2 950	2 755	3 183	3 516	1 068	1 529	-
Produkce (t)	4 258	3 725	6 399	5 624	4 435	5 160	-
- z toho kmín	971	1 092	2 648	2 236	989	1 234	-
Výnos (t/ha)	0,71	1,33	1,77	1,55	0,71	0,76	-
- z toho kmín	0,33	0,40	0,83	0,64	0,93	0,81	-

Pramen: ČSÚ

Poznámka: rok 2025 – osevní plochy

V ČR se (dle evidence využití půdy podle uživatelských vztahů LPIS) v současné době pěstuje a zpracovává okolo 35 rostlinných druhů léčivých, aromatických a kořeninových rostlin s velmi rozdílným rozsahem pěstování a využití. Hlavním trendem produkce LAKR v ČR je zajištění kvality, a to stanovením a zavedením správné pěstitelské praxe včetně posklizňové úpravy a skladování v konvenčním i v ekologickém zemědělství.

Pěstební plochy LAKR v ČR (v ha)

Druh	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Kmín kořený, <i>Carum carvi</i> L.	3 989,87	3 875,48	3 746,84	2 579,48	2 537,36	3 511,76
Ostropestřec mariánský, <i>Silybum marianum</i> (L.) Gaertn.	2 048,90	2 495,08	2 231,40	1 833,59	1 936,11	1 999,53
Jitrocel kopinatý, <i>Plantago lanceolata</i> L.	166,29	207,86	379,81	1 069,47	1 373,05	1 776,19
Pískavice řecké seno, <i>Trigonella foenum-graecum</i> L.	165,20	0	216,83	255,44	816,45	1 382,85
Koriandr setý, <i>Coriandrum sativum</i> L.	18,79	77,86	80,36	82,69	134,10	96,64
Kopr vonný, <i>Anethum graveoles</i> L.	39,39	49,56	53,14	50,79	72,09	77,83
Fenykl obecný, <i>Foeniculum vulgare</i> var. <i>vulgare</i> Mill.	28,27	77,27	51,26	13,13	30,08	64,95
Heřmáněk pravý, <i>Matricaria chamomilla</i> , L.	16,40	5,69	28,67	15,57	18,49	20,42
Máta, <i>Mentha</i> sp.	9,87	10,01	12,49	10,91	28,13	29,58
Bazalka vonná, <i>Ocimum basilicum</i> , L.	0,89	1,93	1,10	1,30	0	0
Benedikt lékařský (čubet), <i>Cnicus benedictus</i> L.	2,13	1,99	1,94	1,46	1,07	1,07
Brutnák lékařský, <i>Borago officinalis</i> L.	13,7	11,8	11,85	0	0,03	0,01
Citronová tráva, <i>Cymbopogon citratus</i> (DC.) Stap	0	0	0,05	3,28	0	0
Divizna velkokvětá, <i>Verbascum densiflorum</i> L.,	0,06	0,10	0,04	0,04	0,02	0,02
Dobromysl obecná, <i>Origanum vulgare</i> L.,	2,19	1,52	2,09	1,83	1,34	0,94
Chřpa modrá, Chřpa polní, <i>Centaurea cyanus</i> , L.	0,39	0,77	0,31	0,38	0,52	1,42
Jablečník obecný, <i>Marrubium vulgare</i> L.	0,80	1,31	2,70	1,66	0,86	0,86
Jestřábina lékařská, <i>Galega officinalis</i> L.	4,50	4,17	7,14	5,08	3,07	7,81
Kozlík lékařský, <i>Valeriana officinalis</i> L.	0,01	0,02	0,02	0,02	0,02	1,02
Leuzea/parcha saflorová, <i>Leuzea cartamoides</i> L.	14,21	0	0	0	0	0,84
Libeček lékařský, <i>Levisticum officinale</i> Hill	1,73	1,14	1,74	0,16	0,17	0,10
Majoránka zahradní, <i>Majorana hortensis</i> L.	0,97	0,89	0,99	1,01	0,12	0
Mateřídouška obecná, <i>Thymus serpyllum</i> L.	0,58	0,03	0,02	0,29	0,57	0,40
Pelyněk kozalec (estragon), <i>Artemisia absinthium</i> L.	0,16	0,14	0	0,21	0,21	0,84
Proskurník lékařský, <i>Althaea officinalis</i> L.	0,02	0,20	0	0,3	0	0,02
Řebříček obecný, <i>Achillea millefolium</i> L.	2,58	1,04	1,37	1,35	1,28	1,78
Řepík lékařský, <i>Agrimonia eupatoria</i> , L.	0,16	0,23	3,55	3,07	3,29	0,07
Sléz sp. <i>Malva</i> sp. L.	19,82	6,41	2,39	4,65	7,02	4,94
Šalvěj lékařská, <i>Salvia officinalis</i> , L.	2,16	2,08	1,82	2,47	3,23	3,24
Topolovka růžová, <i>Althaea rosea</i> L.	0,02	0,05	0,20	0,55	0,04	0,06
Třapatka nachová, <i>Echinacea purpurea</i> L.	0,02	0,02	0,22	0,92	1,31	1,31
Třezalka tečkovaná, <i>Hypericum perforatum</i> L.	0,23	0,18	0,18	0,06	0,04	0,07
Tymián obecný, <i>Thymus vulgaris</i> , L.	0,95	1,06	1,46	0,65	0,04	0,18
Včelník moldavský, <i>Dracocephalum moldavica</i> L.	0	0	0	11,53	21,79	27,26
Yzop lékařský, <i>Hyssopus officinalis</i> , L.	0,78	0,28	1,66	1,45	1,75	1,65

Pramen: MZe, evidence využití půdy podle uživatelských vztahů LPIS

Poznámka: Ve výčtu LPIS chybí některé druhy, které jsou přitom předmětem zájmu pěstitelů i zpracovatelů, např. levandule, měsíček, růže, černý bez nebo rakytník. Tyto druhy často vstupují na trh přes menší producenty nebo přímo přes výrobce potravin, kosmetiky a doplňků stravy.

Analýza situace v sektoru LAKR

V současnosti je situace v tomto sektoru poměrně náročná. Na trhu se objevují nové firmy, které rozšiřují své portfolio o produkty na bázi LAKR. Tyto produkty jsou často nabízeny v sušeném stavu (drogy, zejména čajoviny) nebo ve formě extraktů. Používají se jak druhy cizí naší vegetaci (získávané ex situ), tak i druhy domácí. Informace o původu použitých rostlinných druhů však často chybí. Tradiční výrobci čajovin stále částečně využívají rostliny ze sběru (prostřednictvím výkupu) i od lokálních pěstitelů na základě uzavřených smluv. Mezi zpracovávané druhy se stále častěji řadí i drobné ovoce, např. aronie, černý rybíz, rakytník, dřín, listy maliníku a ostružiníku.

Podle údajů z LPIS došlo v roce 2025 ke zvýšení ploch u kmínu kořeného, jitrocele kopinatého, pískavice řecké seno a v menší míře také u ostropestřce mariánského a fenyklu obecného. Ty druhy, u nichž došlo k téměř skokovému nárůstu ploch, se – s největší pravděpodobností – uplatňují ve směsích pro „Green Deal“ (jitrocel kopinatý a pískavice řecké seno, pěstované především pro produkci osiva).

Celková situace v sektoru LAKR je v současné době značně nepřehledná. Jedinou organizací, která systematicky mapuje situaci v tomto sektoru jako celku z hlediska zpracování a pěstování je spolek PELERO CZ, z. s., které plní zejména poradenskou, konzultační a publikační činnost. Vytvořit vypovídající přehled o tom, kolik organizací se zabývá pěstováním a zpracováním LAKR je s ohledem na různorodost zpracovávaných druhů velmi problematické. Veřejnost považuje za největší zpracovatele LAKR organizace, které na trh dodávají bylinné čaje. Výrobci čajů mají zpravidla svoje pěstitele a sběrače, ale také svůj systém nákupu surovin (s ohledem na četnost rostlinných druhů poměrně velmi nepřehledný). Produkty výrobců čajů jsou buď farmaceutické kvality, tj. podléhají kontrole Státního ústavu pro kontrolu léčiv, nebo jsou registrovány jako doplňky stravy a podléhají kontrole v rámci potravinářské legislativy. Větší spotřeba léčiv je však pro izolaci jednotlivých obsahových látek, které jsou součástí lékových forem (např. ostropestřec, námel).

Situaci v sektoru LAKR je možné částečně analyzovat také z vlivu zvýšeného zájmu laické veřejnosti o tyto rostliny. Příkladem mohou být podnikatelské subjekty, které se zaměřují na produkci 1–3 druhů, které zpracovávají na konkrétní výrobky, případně poskytují služby na bázi bylin, které nabízejí na trhu. Příkladem jsou tzv. „Levandulové farmy“, kterých je v současné době v ČR funkčních 10–12. Není výjimkou také pěstování druhů LAKR, které pěstitel nabízí zákazníkům ve formě samosběru. Tato produkce je zpravidla určena pro domácí spotřebu.

Rozsah pěstování LAKR je ovlivňován nestabilní situací v jejich odbytu. I když všeobecně a celosvětově roste poptávka po LAKR. Tuzemských pěstitelů je nedostatek, případně LAKR pěstují na základě exkluzivní smlouvy s konečným odběratelem domácím, ale i zahraničním. Důvodem nedostatečného zájmu o pěstování LAKR je na jedné straně vysoká ekonomická i odborná náročnost pěstování, na druhé pak nízké výkupní ceny a konkurence levných dovážených LAKR. Přesto si tuzemské LAKR zachovávají svou pozici, a to především kvalitou – vysokým obsahem účinných látek a nízkým obsahem nežádoucích příměsí a mikrobiálního znečištění. Tyto vlastnosti jsou určující pro zpracovávání LAKR do konečného výrobku. Další důležitou roli hraje i to, zda jsou využívány sušené LAKR (drogy), nebo se zpracovávají domácí nebo dovezené meziprodukty, jako jsou extrakty, výluhy, silice apod., jejichž význam má rostoucí tendenci.

V současné době se pěstují nebo sbírají tyto druhy:

pro produkci kořenů – andělíka lékařská, čekanka obecná, jehlice trnitá, kozlík lékařský, kostival lékařský, lékořice lysá, lopuch větší, oman pravý, pampeliška lékařská, petržel zahradní, proskurník lékařský, puškvorec obecný, reveň dlanitá, třapatka nachová,

pro list – jitrocel kopinatý, sléz lesní (maurský), maliník, ostružiník, jahodník lesní,

pro nat' – bazalka pravá, benedikt lékařský, dobromysl obecná, jablečník obecný, konopice bleďožlutá, majoránka zahradní, máta sp., meduňka lékařská, pelyněk kozalec – estragon, pelyněk pravý, řebříček obecný, řepík lékařský, saturejka zahradní, šalvěj lékařská, třezalka tečkovaná, tymián obecný, yzop lékařský,

pro květ a květenství – divizna velkokvětá, heřmánek pravý, heřmánek římský, chmel otáčivý, levandule úzkolistá, měsíček lékařský, topolovka černá, sléz lesní (maurský),

pro plody – len setý, kmín kořený, mák setý – makovina, námel – paličkovice nachová, ostropestřec mariánský, paprika kořeninová, pískavice řecké seno.

Nejrozšířenější léčivou rostlinou pěstovanou v ČR je **ostropestřec mariánský** (*Silybum marianum* L.). Skutečný rozsah jeho pěstování je obtížné přesně určit, protože pěstitelé jej často vykazují v různých kategoriích plodin – od olejnin po léčivé a technické rostliny. Podle dostupných údajů se výměra v posledních letech pohybuje v rozmezí 2–3 tis. ha (některé zdroje uvádějí až 4,5–5,0 tis. ha, PELERO CZ odhaduje současný reálný rozsah pěstování ostropestřce na přibližně 5,9 tis. ha).

Průměrný výnos ostropestřce se v českých podmínkách pohybuje nejčastěji kolem 0,6–0,7 t/ha. V optimálních podmínkách, při intenzivní agrotechnice a vhodném ošetření, však mohou výnosy dosáhnout až 1,5–1,7 t/ha. Ostropestřec mariánský je hojně využíván v doplňcích stravy, ve farmacii i v kosmetickém průmyslu. V posledních letech se však objevují problémy s kvalitou, zejména kontaminace lepem, která výrazně snižuje obchodní hodnotu a exportní možnosti. Pěstitelé i zpracovatelé proto hledají způsoby, jak zlepšit technologii sklizně a posklizňového ošetření s cílem zajistit čistotu produktu.

S **makovinou**, jako významnou surovinou zpracovávanou ve farmaceutickém průmyslu, se v současné době neobchoduje.

Sběr léčivých rostlin v ČR

ČR je zemí, kde je pěstování i sběr léčivých rostlin ve volné přírodě tradiční záležitostí. Sběr je stále součástí sektoru LAKR v ČR, ale lidé je sbírají především pro svou potřebu a vlastní zpracování. Podstatnou podmínkou sběru LAKR je dokonalá znalost sbíraných rostlin a udržitelnost výskytu sbíraného rostlinného druhu v přírodě. Problematickou však zůstává kvalita usušené drogy.

Sběr v posledních letech stagnuje a zůstává aktivní především v místech tradice, která jsou spojena s možností odbytu v nákupních LAKR. Objem nakoupených sběrových drog je určen výší výkupních cen českých nákupců a zájmem sběračů. Změnil se také systém nákupu, který je zcela v kompetenci zpracovatelů.

Postupně jsou některými zpracovateli certifikovány BIO oblasti, v nichž je možné sbírat byliny v bio kvalitě. Počet druhů léčivých rostlin získávaných sběrem v přírodě se pohybuje kolem 40. Nejvíce a nejčastěji sbíranými druhy jsou šípek – plod růže šípkové, květ černého bezu, nat' kopřivy dvoudomé, hluchavka bílá, bříza bělokorá, řebříček obecný, podběl lékařský, jitrocel kopinatý.

Osivo, sadba a genové zdroje LAKR

V ČR bylo vyšlechtěno několik právně chráněných odrůd ostropestřce:

Aida, Mirel, Verde, Albus, Tevadian, Tevasil, Moravia 55, Dominicus a Mirel Plus. Přesto se v praxi často používá osivo bez označení odrůdy, tzv. „merkantil“, protože pro osiva LAKR není nastavena zvláštní regulace.

Pro srovnání lze uvést i přehled odrůd kmínu kořeného (*Carum carvi* L.):

Ve Věstníku ÚKZÚZ, ročník XXIV, 2025 – Seznam odrůd zapsaných ve Státní odrůdové knize jsou uvedeny tyto odrůdy kmínu kořeného (jako olejnin), v závorce je uveden rok zápisu:

kmín dvouletý: Kamín (2019), Prochan (1990), Rekord (1978); Luban (2024)

kmín jednoletý: ozimý: Aprim (2014);

jarní – Lesix (2021), Aklei (2022).

Nákup vybraných sběrových drog v ČR

Společnost LEROS s.r.o. vykupuje byliny od svého založení v roce 1954 prostřednictvím výkupu rozmístěných po celé ČR a Slovensku. V současnosti provozuje 8 výkupu a jejich počet stále roste. Postupně jsou certifikovány BIO oblasti, v nichž lze sbírat byliny v BIO kvalitě, což umožňuje dosahovat vyšších výkupních cen. Celkem LEROS vykupuje 35 druhů sběrových rostlin (podle platného nákupního ceníku).

Podle spolku PELERO CZ objemy sbíraných druhů určených ke zpracování klesají. Sběrači bylin je často sbírají pouze pro vlastní potřebu. Nízké výkupní ceny v poměru k náročnosti sběru a levná zahraniční konkurence situaci dále zhoršují. Přesto si čeští producenti udržují pozici na trhu díky vysokému standardu kvality – zejména vyššímu obsahu účinných látek a nízké míře znečištění.

Zpracování produkce LAKR v ČR

Zpracování léčivých, aromatických a kořeninových rostlin v ČR má dlouhou tradici, která navazuje na činnost farmaceutických podniků, výrobců čajovin, koření a potravinových doplňků. V současnosti lze rozlišit několik hlavních okruhů zpracování:

a) Farmaceutický sektor

Největšími zpracovateli léčivých drog jsou společnosti Megafyt Pharma s.r.o. a LEROS s.r.o., které disponují certifikací SÚKL a vyrábějí široké portfolio léčivých čajů, čajových směsí a doplňků stravy. V menší míře se byliny využívají i ve výrobě registrovaných léčiv s rostlinnou účinnou látkou, a to zejména u tradičně používaných druhů, např. jitrocel, heřmánek, máta, ostropestřec.

b) Potravinářský sektor a doplňky stravy

Významná část bylin a koření směřuje do výroby bylinných čajů, kořenících směsí, sirupů, extraktů a doplňků stravy. Vedle tradičních firem (Benkor, Grešík, Dr. Popov, Herbona) se do výroby zapojují i menší lokální zpracovatelé a ekologické farmy. Vyrůstá také podíl bio produkce, zejména u čajů a koření.

c) Kosmetický a wellness průmysl

Rostliny jako levandule, meduňka, máta, růže či měsíček se uplatňují v kosmetice, aromaterapii a lázeňství. Někteří výrobci (např. Natures Care CZ, Mgr. Jarmila Podhorná) se zaměřují na přírodní kosmetiku, bylinné tinktury či gemmoterapii.

d) Výroba extraktů a inovativních produktů

V posledních letech narůstá zájem o standardizované rostlinné extrakty s definovaným obsahem účinných látek. Tyto produkty se využívají nejen v potravinách doplňcích, ale i v kosmetice a funkčních potravinách.

e) Export a obchodní vazby

Část tuzemské produkce, zejména kmínu kořeného a ostropestřce mariánského, je určena pro export. Vysokou kvalitu českých surovin oceňují zejména odběratelé v Německu, Rakousku a dalších státech EU. Současně se však český trh potýká s tlakem levné zahraniční konkurence, zejména z Asie a východní Evropy, která často nabízí suroviny za nižší ceny, avšak i v horší kvalitě.

f) Problematické aspekty zpracování LAKR

Hlavní překážkou rozvoje tohoto sektoru zůstává nedostatek kvalitní suroviny v některých letech (např. v důsledku nepříznivého počasí nebo ztrát při sklizni). Opakovaně se objevuje problém s kontaminací surovin (např. ostropestřce lepkem, nebo bylin rezidui pesticidů), což komplikuje exportní možnosti. Dlouhodobým úkolem je proto zvýšení stability dodavatelského řetězce a zavedení přísnějších standardů kontroly kvality.

Cenový vývoj LAKR

Výkupní ceny LAKR jsou stanovovány výhradně zpracovateli, kteří vycházejí ze světových výkupních cen a též z dostupnosti domácích surovin. Dalším faktorem ovlivňujícím výši cen je možnost dovozu kvalitativně odpovídajících surovin vybraných druhů ze zahraničí. Výkupní ceny LAKR v posledních letech v ČR i ve světě stagnují, pro pěstitele i sběratele ve většině případů nepřinášejí ekonomické zhodnocení náročného pěstování nebo sběru.

Celkově lze říct, že výkupní ceny LAKR dlouhodobě rostoucí tendenci. V posledních pěti letech k tržní nestabilitě přispěla koronavirová krize a ruská invaze na Ukrajinu, které narušily distribuční kanály. Omezení nabídky při stabilní poptávce vedlo k růstu cen. U bioproduktů může být cena až trojnásobná oproti konvenční produkci.

Výkupní ceny Kč/kg vybraných drog z veřejných ceníků (stav k 4. 4. 2025)

Droga	Leros	Natura	Fytonap	Nákupna Písek	Herbona	Byliny Mikeš
Hluchavka bílá – nat'	85	–	75	70	87	80
Hluchavka bílá – květ	–	2 590	1 400	2 600	800	1 500
Pitulník – květ	–	2 590	–	2 600	–	–
Bazalka – nat'	–	–	–	–	50	–
Dobromysl obecná – nat'	–	–	–	50	67	50
Jablečník obecný – nat'	–	–	50	–	50	60
Levandule – květ	130	–	–	–	132	–
Máta peprná – nat'	55	–	65	–	60	70
Mateřídouška obecná – nat'	70	–	60	80	72	60
Meduňka lékařská – nat'	60	–	65	–	62	70
Popenec – nat'	–	–	75	–	60	–
Srdečník obecný – nat'	–	–	–	–	40	–
Šalvěj lékařská – nat'	50	–	40	–	52	50
Šalvěj lékařská – list	–	–	–	–	55	–
Tymián – nat'	60	–	–	–	62	–
Yzop lékařský – nat'	–	–	35	–	–	40

Pramen: dle šetření spolku PELERO CZ z. s.

Poznámka: V rámci průzkumů mezi zpracovateli byla provedena kvalitativní analýza výkupní politiky prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů. Zúčastnily se čtyři zpracovatelské subjekty, které souhlasily s rozhovorem pod podmínkou anonymity.

Ekologická produkce LAKR v ČR

Pěstování LAKR zaujímá v ekologickém zemědělství nezanedbatelný podíl. Rozsah pěstování LAKR v režimu ekologického zemědělství má rostoucí trend, zvyšuje se i počet ekofarem, které se této činnosti věnují. Výměra pro pěstování činí v současné době cca 1 730 ha s produkcí kolem 630 t. Většina produkce je určena pro export, domácí trh spotřebuje pouze okolo 2 % produkce. Podle údajů největšího zpracovatele LAKR (SONNENTOR s.r.o., Čejkovice) se v rámci ekologické produkce nejvíce pěstuje meduňka, měsíček a šalvěj. Ostropestřec s označením bioprodukt pěstuje kolem 25–30 biopěstitelů. Bohužel celková výměra těchto ploch není centrálně evidována.

ZAHRANIČNÍ OBCHOD S LAKR V ČR

Vývojem celní nomenklatury EU dochází ke sjednocování položek a rušení některých statisticky méně významných položek, resp. ke vzniku položek nových. V této kapitole uvádíme pouze vývoj zahraničního obchodu s kořením a léčivými rostlinami, pro nevypovídající hodnotu byla vynechána skupina rostlinných šťáv a výtažků. Přehledný současný stav celní nomenklatury je uveden v příloze.

Zahraniční obchod s kořením

Bilance zahraničního obchodu s kořením dlouhodobě dosahuje záporných hodnot. V posledních letech se pohybuje na úrovni 7–8 tis. t. V roce 2023 činilo záporné saldo zahraničního obchodu s kořením 7 536 t v hodnotě 685,2 mil. Kč. V roce 2024 došlo k jeho opětovnému nárůstu z hmotnostního hlediska o téměř 11 %, z hlediska finančního již o 14,2 %.

Bilance zahraničního obchodu s kořením ČR (kód KN 0904–0910)

Ukazatel	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Tuny	-7 018	-5 897	-6 370	-7 811	-7 613	-7 536	-8 357
Tisíc Kč	-589 931	-599 091	-558 958	-543 121	-658 157	-685 186	-782 245

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Dovoz koření se v posledních letech neustále zvyšuje, i když v posledních letech již mírnějším tempem. V roce 2023 vzrostl objem dovezeného koření meziročně o 1,6 % na 13 433 t a v roce 2024 rovněž o 1,6 % na 13 653 t. Hlavními dováženými komoditami byly paprika, pepř, zázvor, koriandr, směsi koření a také kmín římský. Mezi nejvýznamnější dovozce koření do ČR v roce 2024 patřily Španělsko, Vietnam, Čína, Polsko, Ukrajina, Slovensko a Německo.

Dovoz koření do ČR (t)

Kód KN	Druh	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
CELKEM		10 435,6	10 457,5	11 062,6	12 147,4	13 215,6	13 432,8	13 653,1
Z toho:								
090411, 090412	Pepř drcený a nedrcený	1 533,6	1 433,8	1 799,9	2 047	1 929,0	2 029,1	2 299,8
09042	Paprika mletá a nemletá	2 856,9	2 814,6	2 756,4	3 076,7	3 155,0	2 911,1	3 190,4
0905	Vanilka	13,4	14,0	16,7	19,6	15,6	18,5	22,4
0906	Skořice drcená a nedrc.	633,5	619,5	763,0	815,2	836,3	739,3	820,4
0907	Hřebíček	72,1	62,3	61,5	73,3	61,9	55,6	67,2
09081	Muškatový oříšek	44,9	45,8	45,5	70,3	65,6	65,6	62,4
09082	Muškatový květ	21,8	13,0	16,5	15,8	13,8	10,1	10,6
09083	Amomy a kardamomy	36,9	38,7	69,1	89,7	53,4	34,3	25,4
09092	Koriandr	170,1	138,1	162,1	232,2	355,5	572,4	1 343,5

Kód KN	Druh	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
090931 ¹⁾ 090932 ¹⁾	Kmín římský	249,1	432,2	943,8	861,0	1 665,4	2 554,9	877,0
090961 ¹⁾ 090962 ¹⁾	Anýz, badyán, kořený kmín, fenykl, jalovcové bobulky	380,3	427,1	572,0	688,7	555,8	439,3	651,8
09101	Zázvor	2 704,1	2 655,6	2 162,4	2 302,3	2 443,4	2 176,9	2 248,8
091020	Šafrán drcený a nedr.	60,8	63,7	44,0	21,1	2,6	0,9	0,4
091030	Kurkuma	213,6	219,9	247,7	298,2	232,9	217,4	238,9
09109910	Semena pískavice	51,7	50,5	59,0	59,4	70,3	127,4	46,9
09109931	Mateřídouška	10,8	10,8	8,8	5,5	8,7	12,9	6,9
09109933 09109939	Tymián	77,7	72,9	63,5	78,1	89,2	91,4	98,0
09109950	Bobkový list	93,0	83,7	94,2	100,3	122,7	95,7	105,4
09109105	Kari	73,8	59,9	64,5	83,8	98,7	89,5	93,7
09109110 09109190	Směsi koření drcené i nedrcené	584,4	668,3	585,8	644,3	695,3	556,0	651,2
09109991 09109999	Koření ost. drcené i nedrcené	553,3	533,2	531,8	564,5	739,5	634,7	721,5

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Poznámka: ¹⁾ kód KN od roku 2012

Do roku 2011 byla semena kmínu kořeného zařazena v celním sazebníku EU pod pol. 09094000; od roku 2012 byla přesunuta pod společnou položku 09096100, 09096200 „Semena anýzu, badyánu, kořeného kmínu nebo fenylku; jalovcové bobulky“.

Vývoz komodit skupiny koření v posledních letech vykazuje kolísavý trend. V roce 2023 se oproti předchozímu roku zvýšil o 5,3 % na celkových 5 897 t, v roce 2024 došlo k poklesu o 10,2 % na objem 5 296 t, především díky poklesu vývozu kmínu, papriky a zázvoru. Dlouhodobě tradičními zeměmi, kam směřuje vývoz koření z ČR, jsou Německo, Slovensko, Polsko, Maďarsko, Rakousko a Nizozemsko.

Vývoz koření z ČR (t)

Kód KN	Druh	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
CELKEM		3 417,5	4 561,0	4 692,6	4 336,2	5 603,0	5 897,3	5 295,9
Z toho:								
09041	Pepř drcený a nedrcený	519,4	523,0	711,7	901	795,6	888,0	989,7
09042	Paprika mletá a nemletá	458,7	439,6	422,2	442,1	542,5	670,7	566,3
0905	Vanilka	13,5	24,3	40,9	59,1	50,6	27,9	10,9
0906	Skořice drcená a nedrc.	100,1	138,8	254,8	264,7	314,8	314,0	288,3
0907	Hřebíček	4,3	5,8	6,9	6,7	10,1	5,8	6,6
09081	Muškatové oříšky	6,0	12,0	15,8	31,5	26,8	49,9	20,8

Kód KN	Druh	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
09082	Muškatový květ	1,4	0,6	1,2	0,2	0,3	0,2	0,2
09083	Amomy a kardamomy	8,5	16,6	18,9	39,3	19,9	12,4	13,2
09092	Koriandr	37,1	10,6	46,8	34,4	312,9	657,4	818,8
090931 ¹⁾ 090932 ¹⁾	Kmín římský	1 088,7	1 708,8	1 291,7	579,4	1 636,2	1 449,6	621,0
090961 ¹⁾ 090962 ¹⁾	Anýz, badyán, kořený kmín, fenykl, jalovcové bobulky	51,7	105,0	111,4	167,3	198,2	415,8	539,4
09101	Zázvor	683,5	651,0	593,8	530,9	388,6	236,6	197,8
091020	Šafrán drcený a nedr.	51,7	62,5	31,5	19,6	3,7	5,1	0,9
091030	Kurkuma	27,4	33,6	48,3	43,7	38,7	34,8	47,1
09109910	Semena pískavice	11,1	13,0	7,5	6,1	1,9	1,4	87,1
09109931	Mateřídouška	3,0	2,9	2,6	2,7	9,0	5,4	4,2
09109933 09109939	Tymián	7,3	17,3	21,8	20,9	30,9	29,9	22,8
09109950	Bobkový list	6,6	11,5	10,9	12,2	15,0	11,1	12,4
09109105	Kari	66,6	97,0	58,0	55,2	65,2	63,1	68,1
09109110 09109190	Směsi koření drcené i nedrcené	126,4	241,1	505,9	580,1	512,2	289,8	304,5
09109991 09109999	Koření ost. drcené i nedrcené	142,3	446,1	489,9	538,7	629,7	728,3	682,6

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Poznámka: ¹⁾ KN od roku 2012

Zahraniční obchod s léčivými rostlinami

V zahraničním obchodu s léčivými rostlinami, dle celní nomenklatury rostlinami pro voňavkářství a farmacii, převažuje od roku 2011 dovoz nad vývozem. Důvodem je odklon od pěstování makoviny v ČR a jejího vývozu k výhradnímu zpracovateli na Slovensko. Do roku 2010 makovina představovala v průměru 88% podíl na objemu vývozu léčivých rostlin z ČR. Makovina se naposledy vyvážela v roce 2016, a to v objemu 495 t. Od tohoto roku se již nevyvážela, ale také se od roku 2015 do ČR nedováží.

V roce 2023 bylo do ČR dovezeno 6 142 t surovin pro farmaceutické a kosmetické zpracování pouze v rámci položky „Části rostlin ostatní“, což představuje navýšení oproti předchozímu roku o 7,6 %. V roce 2024 pak došlo k meziročnímu poklesu o 2,1 % na celkových 6 011 t. Léčivé rostliny pocházely v roce 2024 z tradičních dovozoých zemí, jako je Polsko, Bulharsko, Slovensko, Albánie, dále též z Ukrajiny, Indonésie a Vietnamu.

Vývoz této skupiny rostlin v posledních letech se pohybuje v rozmezí od 3 000–4 000 t. V roce 2023 vývoz vzrostl oproti předchozímu roku o 19,2 % na objem 3 703 t, v roce 2024 vzrostl meziročně o 6,6 % na celkových 3 949 t. Vývoz této skupiny rostlin v roce 2024 směřoval převážně do Španělska, Slovenska, Německa, Polska, Itálie a Francie.

Bilance zahraničního obchodu ČR s rostlinami/částmi rostlin pro voňavkářství a farmacii apod., kód KN 1211

Ukazatel	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Tuny	-3 203,5	-3 708,6	-3 358,5	-2 598,2	-2 600,4	-2 438,5	-2 061,8
Tisíc Kč	-231 479	-139 281	-136 238	-41 409	-51 583	-16 300	-290 212

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Dovoz rostlin/částí rostlin pro voňavkářství a farmacii apod. do ČR (t)

Kód KN	Druh	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
CELKEM		4 914,1	5 695,7	5 445,9	6 120,9	5 709,4	6 142,1	6 011,0
z toho:								
121120	Kořeny ženšenu	1,3	1,5	1,8	1,7	3,4	3,2	2,1
121140	Maková sláma (makovina)	0	0	0	0	0	0	0
12119086	Části rostlin ostatní	4 912,8	5 694,2	5 444,1	6 109,2	5 706,1	6 138,9	6 008,9

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Vývoz rostlin/částí rostlin pro voňavkářství a farmacii apod. z ČR (t)

Kód KN	Druh	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
CELKEM		1 710,6	1 987,1	2 087,4	3 522,7	3 107,7	3 703,6	3 949,2
z toho:								
121120	Kořeny ženšenu	0,3	0,9	0,6	0,2	3,2	0,9	0,5
121140	Maková sláma (makovina)	0	0	0	0	0	0	1,5
12119086	Části rostlin ostatní	1 710,6	1 986,1	2 086,8	3 522,5	3 104,5	3 702,7	3 947,2

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

PRODUKCE A ZAHRANIČNÍ OBCHOD S KMÍNEM V ČR

Pěstování kmínu má v ČR dlouhou tradici též ve šlechtění a výzkumu. Limitujícím faktorem pěstování kmínu v tuzemském prostředí je zejména vývoj cen, který se projevuje cyklickým kolísáním a následně i rozsahem pěstebních ploch. V posledních letech se v uvedeném schématu stále výrazněji podílí na vývoji také poptávka po levném a mnohdy méně kvalitním kmínu. Dle spolku Český kmín, z. s. je důvodem tohoto vývoje především chování českých pěstitelů v reakci na vývoj cen kmínu, tj. v podstatě kopírování cyklického vývoje (cca 8letý cyklus, tj. 4 roky klesání cen k jejich minimu a 4 roky nárůst cen kmínu). V posledních letech roste význam využívání hlavních složek kmínové silice, a to limonenu a karvonu (omezení klíčivosti brambor, biologické prostředky ochrany rostlin atd.).

Využití složek kmínové silice získávaných z odpadu po čištění může ovlivnit rozsah ploch, ale také využitelnost kmínu na trhu. Dále se kmín využívá k lisování kulinářsky zajímavého oleje, či přípravě tradičního likéru tzv. kmínky. Kmín kořeněný se zpracovává i v kosmetice a při parfumaci. Silice (etheroleum lat.), která se získává destilací semen, se zužitkovává i v aromaterapii.

Kmín kořeněný je stále významná plodina českého zemědělství i důležitá exportní komodita. Důkazem toho je i získání chráněného označení původu pro produkt **ČESKÝ KMÍN** podle nařízení Rady (ES) č. 510/2006, o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin. Základními parametry pro využití přidělené známky je vymezení oblasti pěstování – ČR, použití registrované odrůdy dvouleté formy kmínu, setí kmínu do 20. června, ošetřování porostů kmínu podle metodiky pěstování kmínu a také kvalita nažek, která je dána minimálním obsahem silice 2,8 %.

Sklizňové plochy a produkce kmínu kořeněného v ČR

Rok	Sklizňová plocha v ha	Produkce v t	Výnos v t/ha
2017	4 125	3 311	0,80
2018	4 685	3 829	0,82
2019	2 950	971	0,33
2020	2 755	1 092	0,40
2021	3 183	2 648	0,83
2022	3 516	2 236	0,64
2023	1 068	989	0,93
2024	1 529	1 234	0,81

Pramen: ČSÚ

Sklizňová plocha kmínu kořeněného se dle šetření ČSÚ v posledních letech snížila. Ze systémového pohledu údaje posledních dvou let korespondují s realitou – při konstantním exportu a domácí spotřebě jsou nízké sklizňové plochy kompenzovány nadměrnými dovozy kmínu do ČR.

Sklizňové plochy kmínu kořeněného podle spolku Český kmín, z. s.

Kód KN	2024	2025
CELKEM	2 543	3 533
z toho:		
- kmín dvouletý	1 220	1 851
- kmín ozimý	1 050	1 386
- kmín jarní	273	296

Pramen: ČESKÝ KMÍN, z. s., MZe – údaje na základě Jednotné žádosti

V roce 2025 lze, dle šetření spolku Český kmín, očekávat spíše lehce nadprůměrnou sklizeň kmínu vlivem navýšení ploch, což by mělo zacelit chybějící produkci kmínu po několika slabších ročnících.

Období několika posledních let je charakterizováno nárůstem nových typů pěstovaných odrůd kmínu kořeného (*Carum carvi* L.). V roce 2014 byla registrovaná odrůda kmínu Aprim. Jedná se o první odrůdu kmínu ozimého typu s vysokým výnosem nažek, která uniká poškození způsobenému hálčivcem kmínovým a vzhledem k termínu setí (srpen) umožňuje pěstování a sklizeň běžné předplodiny. Udržovatelem a držitelem šlechtitelských práv je společnost Agritec Plant Research, s.r.o.

V roce 2019 byla registrovaná odrůda kmínu Kamín. Jedná se o odrůdu dvouletého typu, která je určena k produkci semene pro potravinářské účely. Je neopadavá, středně raná a středně vysoká s vysokým obsahem silic. Udržovatelem je SAGA SEED, s.r.o., Lysá nad Labem. V roce 2021 pak byla registrována první jarní odrůda kmínu Lesix. Udržovatelem je společnost ROLS Lešany, spol. s r.o. Dále pak v roce 2022 to byla odrůda jarního kmínu pod názvem Aklei. Udržovatelem a držitelem šlechtitelských práv je Agritec Plant Research s.r.o. Je to raná až středně raná odrůda jednoletého kmínu kořeného registrovaná pro jarní pěstování určená k produkci nažek pro potravinářské účely.

Na vývoj realizačních cen může mít velký vliv možnost exportu a importu kmínu z/do ČR. Dlouhodobě se však potvrzuje, že nejlepší jsou co nejpřímější dodavatelsko-odběratelské vztahy, vazby na místní pekaře, kořenáře a další zpracovatele, kteří jsou schopni garantovat předem dohodnuté oboustranně výhodné ceny.

Přehled cen zemědělských výrobců kmínu v ČR

Rok	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Kč/t	25 841	23 269	28 274	27 727	30 940	37 460	58 329

Pramen: ČSÚ

Přehled cen zemědělských výrobců kmínu v ČR podle spolku Český kmín, z. s.

Rok	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Kč/kg	18–35	20–30	25–35	27–35	31–37	35–45	40–60

Pramen: Český kmín, z. s.

Spotřebitelské ceny kmínu ČSÚ od roku 2021 nesleduje.

Zahraniční obchod s kmínem

Kmín kořený byl českou významnou exportní komoditou s dlouhodobě pozitivní bilancí zahraničního obchodu. Každoročně bylo z ČR vyvezeno v průměru 50 % tuzemské produkce kmínu. Od roku 2021 však saldo zahraničního obchodu vykazuje záporné hodnoty (což je pravděpodobně též v důsledku změny jeho zařazení v celním sazebníku EU). Dovoz kmínu od roku 2018 trvale nahrazuje domácí produkci kmínu.

Zatímco **dovoz kmínu římského** zaznamenal v roce 2023 výrazný meziroční nárůst (o 53,5 %) na 2 555 t v hodnotě 113,7 mil. Kč, v roce 2024 došlo dle údajů celní statistiky k jeho výraznému poklesu (téměř o 66 %) na objem 877 t v hodnotě 59,9 mil. Kč. Mezi hlavní dovozce kmínu do ČR v roce 2024 patřily Španělsko, Polsko, Slovensko, Indie, Finsko a Syrská arabská republika. V roce 2023 **vývoz kmínu římského** z ČR meziročně klesl o více jak 11 % na 1 450 t v hodnotě 65,9 mil. Kč. V roce 2024 je opětovný pokles vývozu této komodity ještě výraznější, a to o více jak 57 % na celkových 621 t v hodnotě 43,9 mil. Kč. Vývoz směřoval zejména do Polska, na Slovensko, do Rakouska, Maďarska, Německa a Rumunska.

Dovoz kmínu římského do ČR podle kalendářních roků

Kód KN	Ukazatel	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
090931 090932	Tuny	249	432	944	861	1 665	2 555	877
	Tisíc Kč	20 896	23 987	39 769	38 663	60 957	113 656	59 930

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Vývoz kmínu římského z ČR podle kalendářních roků

Kód KN	Ukazatel	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
090931 090932	Tuny	1 089	1 709	1 292	579	1 636	1 450	621
	Tisíc Kč	35 597	46 982	43 424	23 666	58 472	65 887	43 919

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Bilance zahraničního obchodu ČR s kmínem římským podle kalendářních roků

Kód KN	Ukazatel	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
090931 090932	Tuny	840	1 277	348	-282	-29	-1 105	-256
	Tisíc Kč	14 701	25 995	3 644	-14 997	-2 485	-47 769	-16 011

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Detailnější analýza dat ČSÚ a Eurostatu ukazuje, že zjevně kořený kmín vykazuje pod položkou celního sazebníku 090931 a 090932 (tj. římský kmín) více států – namátkou kromě ČR také Polsko, Litva, Finsko, Nizozemsko, Lotyšsko.

Je třeba brát též v úvahu, že na vykázaných údajích se mohou částečně podílet jak obchody s římským kmínem (090931 a 090932), tak i obchody s některými druhy koření, tj. položka celního sazebníku 090961 a 090962 – anýz, badyán, **kořený kmín**, fenykl, jalovcové bobulky. Vzhledem k vykazovaným objemům ostatního koření, která jsou zahrnuta v uvedených položkách, lze předpokládat, že celkové hodnoty exportu kmínu kořeného jsou o cca 5–10 % nižší.

Dovoz kmínu kořeného do ČR podle kalendářních roků

Kód KN	Ukazatel	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
090961 090962	Tuny	380	427	572	689	556	439	652
	Tisíc Kč	34 175	36 778	42 104	58 267	48 878	45 926	68 525

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Vývoz kmínu kořeného z ČR podle kalendářních roků

Kód KN	Ukazatel	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
090961 090962	Tuny	52	105	111	167	198	416	539
	Tisíc Kč	8 686	11 068	17 343	20 520	22 758	37 613	56 820

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Bilance zahraničního obchodu ČR s kmínem kořeným podle kalendářních roků

Kód KN	Ukazatel	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
090961 090962	Tuny	-328	-322	-461	-522	-358	-23	-113
	Tisíc Kč	-25 489	-25 710	-24 761	-37 747	-26 120	-8 313	-11 705

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Dovoz kmínu římského do ČR podle marketingových roků

Kód KN	Ukazatel	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25
090931 090932	Tuny	174	771	755	1 715	1 993	1 307	903
	Tisíc Kč	15 909	33 535	36 099	68 297	76 748	74 362	60 918

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Vývoz kmínu římského z ČR podle marketingových roků

Kód KN	Ukazatel	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25
090931 090932	Tuny	1 617	1 221	941	1 692	946	1 156	616
	Tisíc Kč	44 912	34 804	36 637	61 921	38 550	64 871	40 285

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Bilance zahraničního obchodu ČR s kmínem římským podle marketingových roků

Kód KN	Ukazatel	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25
090931 090932	Tuny	1 443	450	186	-23	-1 047	-151	-287
	Tis. Kč	29 002	1 269	538	-6 377	-38 198	-9 491	-20 633

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Poznámka: marketingový rok u kmínu 1. 7. – 30. 6.

Dovoz kmínu kořeného do ČR podle marketingových roků

Kód KN	Ukazatel	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25
090961 090962	Tuny	399	495	623	628	537	543	859
	Tisíc Kč	34 518	39 617	49 893	54 038	49 854	56 592	76 714

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Vývoz kmínu kořeného z ČR podle marketingových roků

Kód KN	Ukazatel	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25
090961 090962	Tuny	79	94	124	200	207	601	445
	Tisíc Kč	8 173	14 669	18 644	21 705	25 647	53 611	50 209

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Bilance zahraničního obchodu ČR s kmínem kořeným podle marketingových roků

Kód KN	Ukazatel	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25
090961 090962	Tuny	-320	-401	-499	-428	-330	58	-414
	Tisíc Kč	-26 345	-24 948	-31 249	-32 333	-24 207	-2 981	-26 505

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Poznámka: marketingový rok u kmínu 1. 7. – 30. 6.

Dovoz a vývoz kmínu římského do ČR podle marketingových roků a zemí (pol. KN 090931 a 090932)

Rok 2022/2023	DOVOZ		Rok 2022/2023	VÝVOZ	
Stát	tuny	tis. Kč	Stát	tuny	tis. Kč
Celkem	1 993	76 748	Celkem	946	38 550
z toho:			z toho:		
Finsko	801	28 977	Polsko	357	13 320
Španělsko	453	7 453	Maďarsko	311	10 257
Polsko	313	12 105	Slovensko	172	9 369
Litva	199	7 310	Německo	69	3 062
Slovensko	175	14 057	Rakousko	21	683
Indie	19	2 899	Chorvatsko	6	296

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Rok 2023/2024	DOVOZ		Rok 2023/2024	VÝVOZ	
Stát	tuny	tis. Kč	Stát	tuny	tis. Kč
Celkem	1 307	74 362	Celkem	1 156	64 871
z toho:			z toho:		
Španělsko	632	23 005	Polsko	584	31 610
Litva	362	18 354	Maďarsko	217	10 362
Slovensko	234	18 669	Rakousko	169	8 476
Indie	25	4 960	Slovensko	129	8 406
Syrská arabská republika	16	3 996	Litva	27	2 306
Polsko	14	1 923	Rumunsko	15	1 018

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Rok 2024/2025	DOVOZ		Rok 2024/2025	VÝVOZ	
Země	tuny	tis. Kč	Země	tuny	tis. Kč
Celkem	903	60 918	Celkem	616	40 285
z toho:			z toho:		
Španělsko	478	21 803	Polsko	314	16 886
Polsko	195	12 189	Slovensko	157	12 158
Slovensko	163	16 001	Maďarsko	93	6 540
Indie	36	6 607	Německo	29	2 537
Finsko	10	908	Rakousko	15	405
Nizozemsko	6	883	Litva	3	542

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

**Dovoz a vývoz kmínu kořeného do ČR podle marketingových roků a zemí
(pol. KN 090961 a 090962)**

Rok 2022/2023	DOVOZ		Rok 2022/2023	VÝVOZ	
Země	tuny	tis. Kč	Země	tuny	tis. Kč
Celkem	537	49 854	Celkem	207	25 647
z toho:			z toho:		
Polsko	233	14 196	Německo	79	11 752
Finsko	56	2 520	Slovensko	53	6 932
Egypt	50	4 690	Rakousko	29	1 829
Rakousko	41	4 362	Maroko	25	1 112
Slovensko	28	2 675	Polsko	10	1 691

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Rok 2023/2024	DOVOZ		Rok 2023/2024	VÝVOZ	
Země	tuny	tis. Kč	Země	tuny	tis. Kč
Celkem	543	56 592	Celkem	601	53 611
z toho:			z toho:		
Polsko	128	9 502	Maďarsko	167	12 295
Finsko	87	6 456	Polsko	161	8 607
Rakousko	58	6 483	Německo	101	13 084
Egypt	53	5 351	Slovensko	70	9 050
Slovensko	32	3 168	Indie	48	2 217

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Rok 2024/2025	DOVOZ		Rok 2024/2025	VÝVOZ	
Země	tuny	tis. Kč	Země	tuny	tis. Kč
Celkem	859	76 714	Celkem	445	50 209
z toho:			z toho:		
Finsko	459	25 782	Maďarsko	205	13 560
Polsko	126	11 473	Německo	138	17 656
Rakousko	46	5 658	Slovensko	36	7 441
Egypt	36	3 598	Polsko	25	3 943
Slovensko	31	2 969	Ukrajina	16	1 064

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

PŘÍLOHA: VÝTAH Z CELNÍHO SAZEBNÍKU – KAPITOLY 09 A 12**KAPITOLA 9****KÁVA, ČAJ, MATÉ A KOŘENÍ**

Poznámky

I. Směsi produktů čísel 0904 až 0910 se zařazují takto:

- a) směsi dvou nebo více produktů téhož čísla se zařazují do tohoto čísla;
- b) směsi dvou nebo více produktů patřících do různých čísel se zařazují do čísla 0910.

Přísada jiných látek k produktům čísel 0904 až 0910 (nebo ke směsím uvedeným v odst. a) nebo b) výše) nemá vliv na jejich zařazení za předpokladu, že si takto vzniklé směsi zachovají podstatný charakter zboží těchto čísel. V opačném případě tyto směsi nepatří do této kapitoly; jde-li o kořenici směsi nebo o směsi přísad pro ochucení, zařazují se do čísla 2103.

2. Do této kapitoly nepatří pepř kubenový (Piper cubeba) ani jiné produkty čísla 1211.

Kód KN	Popis zboží	Smluvní celní sazba v roce 2025 (%)
0904	Pepř rodu <i>Piper</i>; sušené nebo drcené nebo mleté plody rodu <i>Capsicum</i> nebo <i>Pimenta</i>:	
0904 11 00	- Pepř:	-
0904 12 00	- - Nedrcený ani nemletý	4
	- - Drcený nebo mletý	
0904 21	- Plody rodu <i>Capsicum</i> nebo rodu <i>Pimenta</i>	
0904 21 10	- - Sušené nedrcené ani mleté	9,6
0904 21 90	- - - Sladká paprika	-
0904 22 00	- - - Ostatní	5
	- - Drcené nebo mleté	
0905	Vanilka	
0905 10 00	Nedrcená ani nemletá	6
0905 20 00	Drcená nebo mletá	6
0906	Skořice a květy skořicovníku	
0906 11 00	- Nedrcené ani nemleté	-
0906 19 00	- - Skořice (<i>Cinnamomum zeylanicum</i> Blume)	-
0906 20 00	- - Ostatní	-
	- Drcené nebo mleté	
0907	Hřebíček (celé plody, květy a stopky)	
0907 10 00	Nedrcený ani nemletý	8
0907 20 00	Drcený nebo mletý	8
0908	Muškatový oříšek, muškátový květ a kardamom	
0908 11 00	Muškatový oříšek:	-
0908 12 00	-- Nedrcený ani nemletý	-
	-- Drcený nebo mletý	
0908 21 00	- Muškátový květ:	-
0908 22 00	-- Nedrcený ani nemletý	-
	-- Drcený nebo mletý	
0908 31 00	- Kardamom:	-
0908 32 00	-- Nedrcené ani nemleté	-
	-- Drcené nebo mleté	

Kód KN	Popis zboží	Smluvní celní sazba v roce 2025 (%)
0909	Semena anýzu, badyánu, fenyklu, koriandru, římského kmínu nebo kořeného kmínu; jalovcové bobulky:	
	- Semena koriandru:	
0909 21 00	- - Nedrcená ani nemletá	-
0909 22 00	- - Drcená nebo mletá	-
	- Semena římského kmínu:	
0909 31 00	- - Nedrcená ani nemletá	-
0909 32 00	- - Drcená nebo mletá	-
	- Semena anýzu, badyánu, kořeného kmínu nebo fenyklu; jalovcové bobulky:	
0909 61 00	- - Nedrcené ani nemleté	-
0909 62 00	- - Drcené nebo mleté	-
0910	Zázvor, šafrán, kurkuma, tymián, bobkový list, kari a jiná koření:	
	- Zázvor:	
0910 11 00	- - Nedrcený ani nemletý	-
0910 12 00	- - Drcený nebo mletý	-
	- Šafrán:	
0910 20 10	- - Nedrcený ani nemletý	-
0910 20 90	- - Drcený nebo mletý	8,5
0910 30 00	- Kurkuma:	-
	- Ostatní koření:	
0910 91	- - Směsi uvedené v poznámce I písm. b)	
0910 91 05	- - - Kari	-
	- - - Ostatní:	
0910 91 10	- - - - Nedrcené ani nemleté	-
0910 91 90	- - - - Drcené nebo mleté	12,5
0910 99	- - Ostatní:	
0910 99 10	- - - Semena pískavice	-
	- - - Tymián:	
	- - - - Nedrcený ani nemletý	
0910 99 31	- - - - - Mateřídouška (<i>Thymus serpyllum</i>)	-
0910 99 33	- - - - - Ostatní	7
0910 99 39	- - - - Drcený nebo mletý	8,5
0910 99 50	- - - Bobkový list	7
	- - - Ostatní:	
0910 99 91	- - - - Nedrcené ani nemleté	-
0910 99 99	- - - - Drcené nebo mleté	12,5

KAPITOLA 12**OLEJNATÁ SEMENA A OLEJNATÉ PLODY; RŮZNÁ ZRNA, SEMENA A PLODY;
PRŮMYSLÉ NEBO LÉČIVÉ ROSTLINY; SLÁMA A PÍCNINY****Poznámky vztahující se k číslu 1211**

Do čísla 1211 patří, inter alia, následující rostliny nebo jejich části: bazalka, brutnák lékařský, ženšen, yzop, lékořice, všechny druhy máty, rozmarýna, routa, šalvěj a pelyněk.

Do čísla 1211 však nepatří:

- a) léky kapitoly 30;
- b) voňavkářské, kosmetické nebo toaletní přípravky kapitoly 33 nebo
- c) insekticidy, fungicidy, herbicidy, dezinfekční nebo podobné výrobky čísla 3808.

Kód KN	Popis zboží	Smluvní celní sazba v roce 2022 (%)
1211	Rostliny a části rostlin (včetně semen a plodů) používané ve voňavkářství, ve farmacii nebo jako insekticidy, fungicidy nebo k podobným účelům, čerstvé nebo sušené, též řezané, drcené nebo v prášku:	
1211 20 00	- Kořeny ženšenu	-
1211 30 00	- Listy koky	-
1211 40 00	- Maková sláma	-
1211 90	- Ostatní:	
1211 90 30	- - Tonková semena	3
1211 90 86	- - Ostatní	-

Vydalo Ministerstvo zemědělství
Těšnov 65/17, 110 00 Praha 1
internet: www.mze.gov.cz
e-mail: info@mze.gov.cz

ISBN 978-80-7434-827-3

Praha 2025